

Södertörns högskola
Institutionen för ekonomi och företagande
Företagsekonomi
Kandidatuppsats 10 poäng
Hösttermin 2005

Manipulation av kassaregister

– Ett omfattande samhällsproblem

Handledare:

Besrat Tesfaye

Karl Gratzer

Författare:

Ninorta Koriya

Liz Mori Lovera

Förord

Vi vill framföra ett tack till ett flertal personer som har bidragit med stöd, råd och hjälp under uppsatsens gång. I första hand tack till våra handledare Besrat Tesfaye och Karl Gratzer som har visat intresse samt väglett oss i form av såväl stöd som tips. Vidare ett stort tack till Lars Elmqvist på Ekobrottsmyndigheten, David Norberg och Roger Leander på Skatteverket samt Jan-Olof Tidbeck på Länsstyrelsen för deras samarbetsvilja och delgivande av kunskap.

Stockholm 2006-01-19

Ninorta Koriya

Liz Mori Lovera

Sammanfattning

Den svarta marknaden kostar staten ca 70 miljarder kr eller ca 4% av bruttonationalprodukten. Ekonomisk brottslighet i sin helhet är ett omfattande och aktuellt problem. Kontantbranschen är den bransch som främst berörs av detta. Restaurangbranschen är en av de omtalade branscherna där manipulation av kassaregister pågår. Detta brott sker på många olika sätt, vilket dels kan bero på att det idag inte existerar någon regel som innebär att samtliga ska ha ett kassaregister.

Syftet med denna uppsats har varit att ur empiriskt underlag öka kunskapen om del mängden av manipulation av kassaregister. Vi ville skapa en uppfattning om vad fenomenet innebär och hur man försöker åtgärda denna typ av brott.

Vi har valt att utgå ifrån en kvalitativ undersökning genom öppna och personliga intervjuer med representanter från de olika myndigheterna: Skatteverket, Länsstyrelsen och Ekobrottsmyndigheten. Vi har utgått ifrån ett deduktivt tillvägagångssätt. Vårt teoretiska perspektiv utgår från Baumol William J teori; *Entrepreneurship; Productive, Unproductive, and destructive* och Becker Gary teori; *Crime and Punishment: An Economic Approach*. Vårt empiriska underlag är en sammanställning av de tre intervjuerna med de nämnda myndigheterna.

Slutsatsen från vår undersökning är att denna typ av brott har varken ökat eller minskat fast med hjälp av den ökade kunskapen har man påbörjat en intensivare motarbetning. En del i bekämpandet mot detta är de vidtagna åtgärderna Skatteverkets insatser och ”Operation Krogsanering” (som består av en samverkan mellan myndigheterna) samt den planerade framtida åtgärden förslaget ”Krav på kassaregister”. Förslaget ska medföra bl.a. hårdare kontroll och har som avsikt att underlätta upptäckt av manipulering genom införande av certifierade kassaregister samt ge Skatteverket ökad kontroll befogenhet.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	6
1.1 BAKGRUND	6
1.2 PROBLEMBAKGRUND	8
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	11
1.4 SYFTE	11
1.5 AVGRÄNSNINGAR	11
2. METOD	12
2.1 UNDERSÖKNINGSMETOD	12
2.2 DATAINSAMLINGSMETOD	13
2.2.1 Muntliga källor.....	13
2.2.1.1 Intervjusituationerna	13
2.2.2 Skriftiga källor.....	14
2.2.3 Källkritik.....	14
3. TEORI	15
3.1 BAUMOLS TEORI	15
3.1.1 Schumpeters teori om allokering av entreprenörskap.....	16
3.1.2 Proposition 1, 2 och 3.....	17
3.1.3 Avslutande kommentarer	18
3.2 GARY BECKERS TEORI	19
4. EMPIRI	22
4.1 INTERVJU MED EKOBROTTSMYNDIGHETEN	22
4.2 INTERVJU MED SKATTEVERKET	26
4.3 INTERVJU MED LÄNSSTYRELSEN	28
4.3.1 "Operation Krogsanering"	30
4.4 FÖRSLAGET: "KRAV PÅ KASSAREGISTER – EFFEKTIVARE UTREDNING AV EKOBROTT"	32
4.4.1 Innebörden av förslaget.....	32
4.4.2 Kontrollåtgärder.....	34
4.4.3 Sanktioner.....	35
4.4.4 Konsekvenser av förslaget	35
5. ANALYS	37
5.1 BAUMOLS TEORI – EMPIRI	37
5.2 BECKERS TEORI - EMPIRI	39

6. RESULTAT	41
7. SLUTSATSER.....	43
8. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	45
8.1 FÖRSLAG PÅ FORTSATTA STUDIER.....	46
9. KÄLLFÖRTECKNING	47
BILAGA 1.....	49
BILAGA 2.....	51
BILAGA 3.....	52
BILAGA 4.....	54

1 Inledning

I detta kapitel beskriver vi bakgrunden till vår uppsats. Vi framlägger samt diskuterar vår problemformulering och syftet med uppsatsen och definierar vår avgränsning.

1.1 Bakgrund

I Sverige finns det ett stort behov av ekobrottsforskning och uppbyggnaden av detta måste ske successivt. Trots bristen på kunskap råder det dock ingen tvekan om att den ekonomiska brottsligheten idag utgör ett stort och komplext problem.¹

Ekobrott har ökat oerhört, det hör man på nyheterna och det skrivs i tidningarna. Det är ett aktuellt problem och det är därför väldigt intressant att forska inom detta område. Just nu pågår det 130 förundersökningar inom kontant redovisning och kassaregister av ekobrottsmyndigheten.²

I allmänhet är det så att enbart en mindre del av de brott som begås kommer till polisens kännedom. Man brukar kalla kvoten mellan den faktiska och den registrerade brottsligheten för mörkertalet. Beroende på främst skillnaden i avseendet upptäcktsrisk och allmänningsbenägenhet varierar detta mellan olika typer av brott. För många former av ekobrott är det karakteristiskt att de saknas en enskild målsägande som har något motiv att anmäla brottet. Det är inte ovanligt att ett företag som utsatts för denna typ av brott låter bli att göra en polisanmälan eftersom de inte vill avslöja brister i säkerhetsrutiner eller bli föremål för negativ publicitet.³

Dock har antalet ekobrott som anmälts till Ekobrottsmyndigheten ökat med ca 70 % under de senaste fem åren.⁴

¹ SOU 1996:84, *Ekobrottsforskning*.

² www.ekobrottsmyndigheten.se

³ SOU 1996:84, *Ekobrottsforskning*.

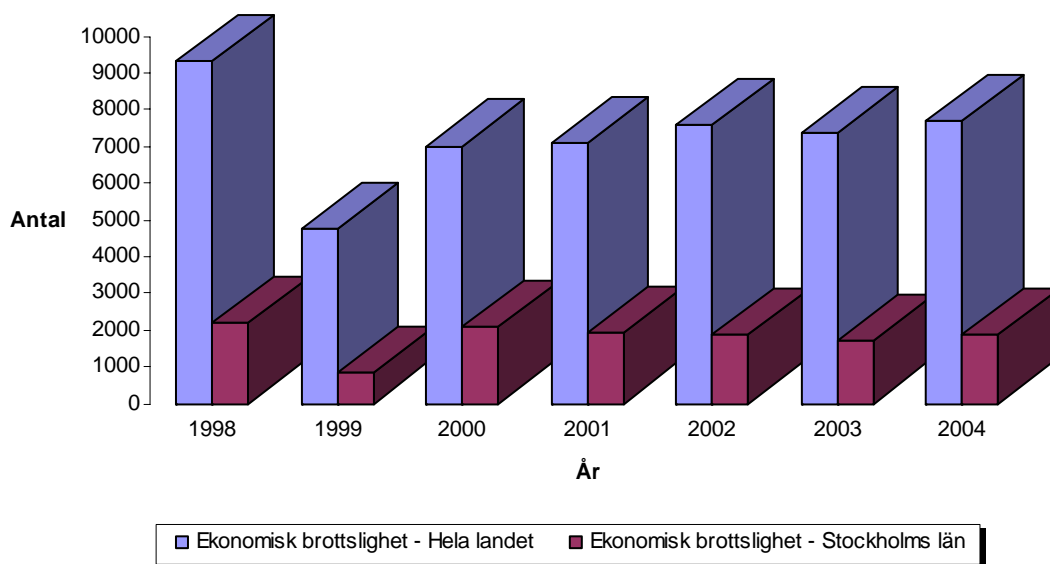
⁴ www.ekobrottsmyndigheten.se

Det finns varierande åsikter om vad ekonomisk brottslighet (ekobrott) innefattar, dock är man ganska överens om vad det innebär. Den definition som oftast används för att definiera ekonomisk brottslighet är den ur Justitiekommitténs betänkande 1980/81:21 (s.62):

”Enligt denna definition skall till ekonomisk brottslighet först och främst räknas sådan som har ekonomisk vinning som motiv. Den bör vidare ha en kontinuerlig karaktär, bedrivs på ett systematiskt sätt och förövas inom ramen för näringsverksamhet som i sig inte är kriminaliserad men som i det enskilda fallet utgör själva grunden för de kriminella handlingarna. Vidare framhöll utskottet att de ekonomiska brotten ofta anses vara av kvalificerad art i den meningen att de enskilda brotten har stor omfattning, rör stora samhälls värden eller drabbar grupper av enskilda.”⁵

Enligt Brottsförebyggande rådet är ekonomisk brottslighet ett samlingsbegrepp för många typer av brott. Dit räknas till exempel bokföringsbrott, olika typer av skattebrott, förskingring, insiderbrott, trolöshet mot huvudman och mutbrott. ⁶ (Se Bilaga 3,4)

Fig. 1 Statistik över anmälda brott under åren 1998-2004

Källa: www.bra.se – se Bilaga 3 och 4

⁵ SOU 1999:53, ”*Ekonomisk brottslighet och sekretess*”.

⁶ www.bra.se

Kontantbranschen är en av de sektorer som omfattas av dessa brott. Målet är att effektivisera kontrollering av näringsidkare inom kontantbranscherna för att kunna förhindra uppkomsten av dessa brott. Med kontantbranscher avses vanligen de branscher där näringsidkare säljer varor och tjänster till allmänheten mot kontant betalning. De mest utsatta branscherna för ekonomisk brottslighet är (men det utesluter inte de andra branscherna):

- Restaurangbranschen
- Frisörbranschen
- Taxibranschen

I kontantbranscherna finns det omfattande och allvarliga problem med skatteundandragande. Kontanthandeln är svår att kontrollera och är således mycket resurskrävande. Ett stort antal av näringsidkarna är verksamma i kontantbranschen. Risken för att bli kontrollerad är liten och därför är det relativt enkelt att kringgå skattelagstiftningen. Om man ser det ur ett allmänt perspektiv så är det inte passande att ha regler som inte är kopplade med rimliga möjligheter till kontroll. Detta leder till möjligheten att Skatteverkets förtroende påverkas negativt.⁷

1.2 Problembakgrund

Ett omfattande skatteundandragande medför många olika allvarliga konsekvenser. Denna typ av samhällsproblem kan struktureras på två nivåer: branschnivå och individnivå.

På branschnivå drabbas bl.a. seriösa näringsidkare av illojal konkurrens och skattebördan överförs på andra skatteskyldiga och den allmänna moralen kan påverkas. Den ekonomiska brottsligheten är inte enbart kostnadskrävande för statskassan i form av bl.a. uteblivna skatteintäkter utan medför även negativa effekter på det övriga ekonomiska området. Ineffektiva företag kan stanna kvar på marknaden genom att undanhålla inkomster från beskattning, vilket gör att resurser inte frigörs till företag eller branscher som har större möjligheter att lyckas. Detta resulterar i att hela ekonomins effektivitet försämras och det sker inte den produktivitetsutveckling som är en förutsättning för ett fortsatt välfärdssamhälle. Ytterligare något som den ekonomiska brottsligheten innebär är en illojal konkurrens på det

⁷ SOU 2005:35, ”Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott”.

viset att oärliga företagare kan konkurrera ut de ärliga. Detta leder till att den svarta sektorn ökar och den kan även expandera genom att ärliga företagare "tvingas" att bli oärliga för att kunna rädda sina företag. Effekten kan bli att det inom vissa branscher anses naturligt att begå ekonomiska brott. Ett eget normsystem skilt från det som gäller i vanliga fall kan utvecklas i branschen.⁸

På individnivå kan man se hur de anställda i restaurangbranschen drabbas av dessa omständigheter. Arbetslivet i restaurangbranschen är tufft. En ung kille eller tjej måste kanske arbeta 10-12 timmar per dag och i förhållande till det kan personen ifråga tjäna mycket pengar. Oftast redovisas en liten mängd av pengarna som vit (för att vilseleda myndigheterna) och resten som svart. Frågan man kan ställa sig då är, hur ser deras livsstil ut med dessa långa arbetsdagar och är det verkligen värt de snabba pengarna i längden? Undersökningar visar att det finns en stor risk att just restaurangpersonal fastnar i missbruk. En enkätundersökning som gjordes på uppdrag av Stockholms stad år 1997, visar att 20 procent av de restauranganställda anser att krogpersonal missbrukar narkotika i mycket större utsträckning än andra yrkesgrupper. Fast det framstår väl inte som märkligt om man tänker på hur hårt de arbetar, vilket troligen gör att de har svårt att koppla av efter arbetet och dessutom lämnar de ju arbetet med en summa pengar i fickan direkt. Vägen till festande, krökande och missbruk ligger nära till hands då. Ett annat faktum är att få är fackligt anslutna och för dem existerar ingen anställningstrygghet, inga ATP-poäng eller andra sociala förmåner. Vad som i själva verket föregår är att de lever vid sidan om i en gråzon av fiffel och svarta affärer, där gränsen mellan det tillåtna och otillåtna har suddats ut.⁹

Sedan mitten av 1990-talet har särskilda satsningar gjorts för att bekämpa skattefusket och den ekonomiska brottsligheten i Sverige. I bokföringslagen finns det ingen bestämmelse som ställer krav på att den som är bokföringsskyldig ska använda kassaregister för att dokumentera kontantförsäljning. Däremot finns det sedan den 1 juli 2003 i alkohollagen en bestämmelse som ställer krav på användning av kassaregister i vissa fall.

"Enligt 8 kap. 5a § i alkohollagen är den som har tillstånd för servering av spritdrycker, vin eller starköl till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap skyldig

⁸ SOU 1997:111, *Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott*.

⁹ Edling Stig, *"Krogfiffel – rena vardagsmaten"*. (1998)

att registrera all försäljning i kassaregister och att vid varje försäljning ta fram och erbjuda kunden ett av registret framställda kvitto. Kassaregister skall på ett tillförlitligt sätt visa alla transaktioner som gjorts.”¹⁰ Statens folkhälsoinstitut har föreskrifter om kassaregister (FHIFS 2003:2).¹¹

Under lång tid var myndigheterna omedvetna om hur kontanthantering i kassaregister på krogarna utnyttjats och blivit själva kärnpunkten för den ekonomiska brottsligheten i branschen. Det var inte förrän handläggarna på skatteverket fick ett anonymt brev med ett exemplar av dataprogrammet Builder som man kunde ”knäcka koden” och förstå hur de fuskande krogarna använde sina kassaapparater. Det anonyma tipset och en kopia av en version av dataprogrammet förändrade situationen något. Skatteverkets kontroll blev riktigt effektiv sedan de köpt in ett original program. Idag är det deras viktigaste hjälpmedel vid granskningen av ett beslagttaget kassaregister.¹²

Problem kvarstår dock fortfarande. En stor andel av ekobrott avser mindre företag som använder svart arbetskraft eller fuskar med skatter och avgifter på annat sätt.

”Det är svårt att beräkna storleken på den svarta sektorn eftersom det är en fråga om verksamheter och transaktioner som man vill dölja. Skattebasutredningen har i betänkandet *Våra skatter* (SOU 2002:47) beräknat att skattefelet – det samlade skatteintäktsbortfallet på grund av att gällande skatteregler inte tillämpas fullt ut – uppgår till ca 4 % av bruttonationalprodukten¹³ eller 8 % av skatteintäkterna. Två tredjedelar av detta kan hänföras till den svarta sektorn, dvs. oredovisade företagsinkomster och svartarbete. Detta innebär att den svarta marknaden uppgår till ca 70 miljarder kr.”¹⁴

¹⁰ SOU 2005:35, ”*Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*”, s. 47.

¹¹ Se Bilaga 1

¹² Brink Bosse, Carlberg Peter, ”*Kassor krymper krogars intäkter*”, Svenska Dagbladet, 2005.

¹³ Bruttonationalprodukten har tagits ifrån SCB år 2004 (Pressinformation från SCB nr 2005:056).

¹⁴ SOU 2005:35, *Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*.

1.3 Problemformulering

Vad innebär manipulation av kassaregister? Vilka är samhällets nuvarande samt överlagda framtida åtgärder mot detta?

Det vi vill undersöka är vad manipulation av kassaregister innefattar och hur de nuvarande åtgärderna d.v.s. Skatteverket och "Operation Krogsanering" aktiva aktioner har fungerat för att förebygga denna form av brott och vilka konsekvenser det har lett till. Vidare undersöker vi även vad den överlagda framtida insatsen d.v.s. förslaget "Krav på kassaregister" innefattar och vad en verkställning av den skulle få för konsekvenser.

1.4 Syfte

Syftet med denna uppsats är att ur empiriskt underlag öka kunskapen om del mängden av manipulation av kassaregister. Vi vill skapa en uppfattning om vad fenomenet innebär och hur man försöker åtgärda denna typ av brott.

1.5 Avgränsningar

Då kontantbranschen är så omfattande avgränsade vi oss till restaurangbranschen. Detta pga. att det är den mest berörda och omtalade branschen inom detta område. Vidare har vi avgränsat oss till Stockholms län, detta p.g.a. olika anledningar däribland att det är en stor stad och därmed finns det ett stort antal verksamma restauranger och det utförs intensivt kontroller. Vi har valt att fokusera oss på åren mellan 1998-2005, för att se vad som har skett under de senaste åren.

2. Metod

I detta kapitel redogörs för bakgrunden till valet av metoder och varför vi har valt just dessa d.v.s. hur vi har gått tillväga för att skapa ett underlag till empirin.

Surveyundersökningar¹⁵ avser vanligtvis aktuella förhållanden och omfattar en strävan att skaffa en ögonblicksbild av hur saker och ting är vid tidpunkten för datainsamlingen. Detta passar in på vårt syfte med uppsatsen då det berör ett aktuellt problem i samhället och därför har vi valt att utgå ifrån en surveyundersökning. Det är en lämplig metod då den innebär att man använder sig av bl.a. intervjuer och skriftliga källor för att uppdatera kunskaperna och kännedomen om vissa saker. Valet av intervjuer och intervjuobjekt ska ske baserat på att vi tar tre huvudinstitutioner som är involverade i "Operation Krogsanering" och intervjuar experter inom respektive institution. Metoden är beroende av empiriskt underlag. Surveyundersökning står för en bred täckning och ger ett underlag och en överblick över området ifråga.

2.1 Undersökningsmetod

Uppsatsen ska utgå från ett deduktivt tillvägagångssätt för att kunna besvara vår problemformulering. Detta innebär att man ska utgå från en teori som man sedan jämför med det empiriska underlaget och utifrån det drar man slutsatser. Vi finner detta sätt givande eftersom det kommer ge oss en uppfattning om hur det ser ut i teorin jämfört med praktiken.

Fig.2

¹⁵ Denscombe Martyn, "Forskningshandboken", (2000).

2.2 Datainsamlingsmetod

Datainsamlingen ska ske genom en kvalitativ metod¹⁶, vilket innebär att bearbetning av insamlat textmaterial från intervjuerna och skriftliga källorna ska genomföras. Detta för att försöka förstå och analysera helheten. Kvalitativa data är produkten av en tolkningsprocess, vi producerar en tolkning utifrån användningen av vårt insamlade material under uppsatsens gång.¹⁷

2.2.1 Muntliga källor

Intervjuerna var semistrukturerade¹⁸ vilket innebär att vi utgick ifrån ett antal uppställda formulerade frågor som intervjuaren flexibelt och i obestämd ordning ställde till intervjuobjekten. Svaren var öppna och tonvikten låg på att intervjuobjekten fritt fick utveckla sina synpunkter och idéer.

2.2.1.1 Intervjusituationerna

För att kunna få svar på våra funderingar har vi utfört ett antal intervjuer. Detta med tre olika institutioner som berör ämnet.

Ekobrottsmyndigheterna

Elmqvist Lars

Hantverkargatan 15

2005-11-14 Kl.09.30

Skatteverket

Norberg David, Leander Roger

Magnus Ladulåsgatan 67

2005-11-15 Kl. 15.00

Länsstyrelsen

Tidbeck Jan-Olof

Hantverkargatan 29

2005-11-21 Kl. 09.00

¹⁶ Martyn Denscombe, *Forskningshandboken*. (2000)

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

2.2.2 Skriftiga källor

Som sekundär data inkluderas publicerade källor såsom litteratur, tidskrifter etc. Vi har främst utgått från en huvudbok¹⁹ inom detta ämne och sedan även sökt efter artiklar som berör ämnet i fråga samt tittat på befintlig statistik.

2.2.3 Källkritik

Intervjuerna var personliga och öppna, då är det lätt hänt att inslag av egna åsikter kan inträffa och påverka fakta på det viset att den inte behöver vara relevant och kan variera från person till person. Dock var intervjuobjekten experter inom sina respektive områden och bidrog med information som var nödvändig för uppsatsen.

Böckerna som vi använt som underlag är effektiva och gav oss en stor mängd fakta i ämnet, men det händer att man vid en sådan metod tolkar fakta på olika vis. Artiklarna som vi även använt innehöll en stor mängd information, vi är dock medvetna om att informationen kan ha vinklats på olika sätt.

¹⁹ SOU 2005:35, ”*Krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott*”.

3. Teori

I det här kapitlet har vi utgått från två teorier som vi anser vara relevanta i förhållande till vår problemformulering, tillsammans skapar de en förståelse för ämnet.

3.1 Baumols teori

Den ena teorin som vi har valt att utgå ifrån är *Entrepreneurship: Productive, unproductive, and destructive* av William J. Baumol. Tanken bakom valet av denna teori är att vi vill att läsaren ska kunna skapa sig en helhetsbild av ämnet i fråga. Den här teorin tar upp aspekter som berör hur den historiska brottsligheten har sett ut tidigare och fram till idag.

Baumol använder sig av historiska bevis för att undersöka institutionernas och de i sammanhanget relevanta samhällsliga belöningsystemens (social structure of **payoffs**) effekter på utbudet av entreprenörskap och dess fördelning mellan produktiva, improduktiva och destruktiva verksamheter. Baumol menar att variationer i ekonomisk tillväxt under olika historiska epoker i hög grad kan förklaras av skillnader i spelreglerna för entreprenörskapet. Genom att studera olika epoker som antikens Rom, det medeltida Kina och tiden för den första industriella revolutionen i England, visar Baumol hur formella och informella regler i samhället avgör om entreprenörskap tar sig uttryck i för samhället mer eller mindre produktiva former.²⁰

Man kan tänka sig att entreprenörsverksamhet utformar sig i två ytterlighetsformer. I det gynnsamma fallet är spelreglerna utformade så att entreprenörerna satsar på att förbättra teknologin i den egna verksamheten. Därmed förbättras produktiviteten och inkomstnivån och tillväxten gynnas. I det ogynnsamma fallet leder spelreglerna istället in entreprenörerna på privilegiejakt (**rent seeking**). Detta innebär att avkastningen på entreprenörskapet, kommer från förmögenhetsomfördelning istället för förmögenhetsskapande.²¹

²⁰ Henrekson Magnus, "Entreprenörskapet – välfärdsstatens svaga länk?", Ekonomisk Debatt 2003, årg 31 nr 5.

²¹ Ibid

Idag tar improduktivt entreprenörskap många former. Rent - seeking ofta via verksamheter såsom rättstvister, övertagande och skattundandragande verkar nu bilda det huvudsakliga hotet mot produktivt entreprenörskap. Till exempel: Skatter kan verka som omdirigering av entreprenöriell kraft. Som Lindbeck 1987²² har observerat, ”*problemet med höga skattesamhällen är inte att det är omöjligt att bli rik där, men att det är svårt att bli det genom produktiv kraft i det ordinära produktion systemet*”. Han citerar som exempel av den resulterande omallokeringen av entreprenörskap ”smarta spekulativa finansiella transaktioner utan mycket inlägg till produktiv kapacitet av ekonomin” så väl som ”illegala affärsområden såsom knark langning”.²³

Baumol avsikt med att nämna sådana verksamheter är att antyda att varken rent - seeking verksamhet har expanderat under de senaste decennierna eller privata opålitliga anpassningar alltid eller i förväg är övervägda improduktiva. Utan han enbart föreslår var omsättning av rent - seeking verksamheter troligen kan finnas och att det är där myndigheterna bör leta om de har för avsikt att avleda entreprenöriella talanger till mer produktiva kanaler.²⁴

3.1.1 Schumpeters teori om allokering av entreprenörskap

Baumol utgår ifrån Schumpeters teori (som är den grundläggande teorin i entreprenörskaps avseende) om allokering av entreprenörskap, för att framhålla dess brister och utvidga den.

Schumpeter framhåller att innovationer tar varierande former bredvid blotta förbättringar i teknologin. Detta koncept täcker de följande fem fallen:

1. **Introduktionen av en ny vara** – en vara/tjänst som konsumenten ännu inte är bekant med eller en ny kvalitet av en vara som införs.
2. **En ny produktionsmetod lanseras** – en vara/tjänst som ännu inte är utprövad i den berörda tillverkningsbranschen. Metoden behöver inte alls grunda sig på en ny vetenskaplig upptäckt och kan också vara ett nytt sätt att marknadsföra en vara.

²² Baumol, William J, “*Entrepreneurship: Productive, unproductive, and destructive*”, (1990), s. 915

²³ Baumol, William J, “*Entrepreneurship: Productive, unproductive, and destructive*”, (1990)

²⁴ Ibid

3. **En ny marknad öppnas** – dvs. en marknad där landets ifrågasatta specifika tillverkningsbransch hittills inte varit företrädd, vare sig denna marknad har funnits tidigare eller ej.
4. **En ny källa till råvaror eller halvfabrikat erövrar** – återigen oavsett om denna källa redan finns eller först måste skapas.
5. **En ny organisation genomförs av vilken bransch som helst** – det kan vara i syfte att skapa ett monopol (exempelvis genom kartellbildning) eller att bryta ett monopol.

Enligt Baumol är det nödvändigt att expandera Schumpeters lista för att härleda ett mer verkligt resultat från en analys av allokering av entreprenöriella resurser:

6. Överföring av teknologi till ett nytt geografiskt område.
7. Övertagande av inkomster från andra entreprenörer ("rent-seeking"), d.v.s. erhållande av vinst från ur det samhälleliga perspektivet improduktiv verksamhet.

Det kan vara märkligt att till en början inkludera sådana aktiviteter till samhället (Baumol kallar de för aktiviteter av improduktivt entreprenörskap) i listan av Schumpeters innovationer, trots att uppbygganden av monopol som Schumpeter inkluderar som en innovation säkert kan vara diskutabel.

Baumol använder sig av tre propositioner och historiska händelser för att bekräfta sin hypotes. Vi har valt att enbart ta upp kortfattat om några av de historiska händelserna.

3.1.2 Proposition 1, 2 och 3

Proposition 1: Spelreglerna som determinerar de relativa payoffs till olika entreprenöriella aktiviteter förändras dramatiskt från en tid och plats till en annan.

Proposition 2: Entreprenöriell beteende ändrar riktning från en ekonomi till en annan i ett sätt som överensstämmer med variationen i spelreglerna.

I sin konfirmering av propositionerna använder han sig av bland annat: Antikens Rom där makt, prestige och rikedom är det som man strävade efter utan att involvera sig i industri eller

handel. Under medeltidens senare tid började man få större frihet vilket ledde till mer ägarskap. Det grundades ett incitament för tekniska framsteg men monopolet etablerades. Tidiga rent – seeking är där monopolet bröts och lagar och system istället började etableras. Dock började man ifrågasätta om dessa lagar och regler ledde till aktiviteter av produktiv, improduktiv eller destruktiv härkomst.

Proposition 3: Allokeringen av entreprenörskap mellan produktiva och improduktiva verksamheter kan ha en djupgående effekt på innovationskraften hos ekonomin och på graden av spridningen av dess teknologiska upptäckter.

I sin bekräftelse av propositionen använder han sig av bland annat: Antikens Rom där det var kejsaren som hade makten och man förbjöd teknologiska innovationer. Det existerade dock innovationer som används i dagens samhälle men på den tiden utnyttjades de inte i rätt syfte. Under Medeltiden började industrin utvecklas och teknologiska innovationer efterfrågades och arbetsuppgifter formades. Sedan nämner han även den industriella revolution som var den största markanta händelsen. Det blev en explosion av produktion och därmed ökade strävan efter prestige och rikedom.

Det centrala i hypotesen är att om entreprenörskap är den fantasifulla jakten på position, med begränsade angelägenheter om medel som används för att uppnå syftet, då kan man förvänta sig förändringar i strukturen av belöningar att modifiera naturen av entreprenörens aktiviteter. Entreprenörskap kan ibland vara improduktiv eller till och med destruktiv. Om det tar någon av dessa riktningar eller en som är mer gynnsam beror starkt på strukturen av payoffs i ekonomin – spelreglerna.

3.1.3 Avslutande kommentarer

En mindre expansion av Schumpeter's teoretiska modell för att omfatta bestämmelserna av allokeringen av entreprenörskap kan berika modellen avsevärt och hypoteserna som har blivit associerade med modellens utvidgning här är inte utan substans, även om inget av materialet närmar sig någonting som konstituerar ett formellt test av en hypotes, mycket mindre ett rigoröst "bevis". Det är också lätt att konstatera att mycket av hypoteserna som har diskuterats klart inbringar några policy implikationer.

Sålunda full vägledning för policy är tillhandahållet av huvud hypoteserna (propositionerna 1-3) att spelreglerna som specificerar de relativa payoffs till olika entreprenöriella aktiviteter spelar en stor roll i fastställandet om huruvida entreprenörskap kommer bli allokerat i produktiva eller improduktiva directioner och att det kan signifikant påverka kraften av ekonomins produktivitets tillväxt. De rådande lagarna och legala procedurerna av en ekonomi är huvudbestämmelser av räntabiliteten av aktiviteter såsom rent - seeking via att processa rättstvister.

Till exempel: Det faktum att Japan har mycket färre advokater och färre rättegångar på ekonomiska ämnen är ofta en distinkt fördel för den Japanska ekonomin, sedan det reducerar åtminstone till en del kvantiteten av källor hängivna till rent - seeking. Skillnaden är ofta tillräknad nationell roll som sägs ha en kulturell motvilja till rättstvister. Detta må allt vara väldigt riktigt. Men närmare granskning avslöjar att det är också andra influenser. I det landet någon firma som åtar sig att stämma en annan på opålitliga grunder måste man först ansöka om tillstånd från Japan Fair Trade Commission. Men sådan tillåtelse ges sällan och om man blir förnekad en gång så får man inte ansöka fler gånger.

Den generella moralen är då att vi inte behöver vänta tålmodigt för långsamma kulturella förändringar i order att finna mått för att omdirigera flödet av entreprenöriella aktiviteter gentemot mer produktiva mål. Som i illustrationen av Japanerna just citerat, det kan vara möjligt att förändra reglerna på ett vis som hjälper att uppväga oönskade institutionella influenser eller som stödjer andra influenser som är tagna att arbeta i välgörande riktningar.

3.2 Gary Beckers teori

Den andra teorin som vi har valt att utgå ifrån är *Crime and Punishment: An Economic Approach* av Nobelpristagaren (1992)

Gary Becker - den rättseconomiska analysen²⁵. Tanken bakom valet av denna teori är att den ger en mer djupgående blick för läsaren. Den tar upp alla väsentliga aspekter som krävs för att man ska kunna hantera denna form av ekonomisk brottslighet.

²⁵ Becker Gary, "Crime and Punishment: An Economic Approach", (1968).

Becker införde ett ekonomiskt perspektiv på brottsligheten och såg brott som ett resultat av beräkningar av intäkter och kostnader. Det faktum att enbart vissa individer begår brott förklaras med deras intäkts- och kostnadskalkyl, den möjliga brottslingen begår brott om den förväntade nettointäkten av brottet överstiger den intäkt som en alternativ verksamhet kan ge i inkomst.

Gary Becker har i "en revolutionerande analys"²⁶ där han ser brott och straff som ett ekonomiskt problem fastslagit att antalet brott är beroende av straffets storlek och upptäcktsrisken. Enligt Becker är det myndigheternas uppgift att fastställa storleken på upptäcktsrisken och straffet genom fördelning av resurser. Myndighetens kostnad ökar med avseende på upptäcktsrisken och antalet begångna brott. Vidare antas att den oviktiga skadan ökar med antalet brott medan brottslingens marginalintäkt kan förväntas vara minskande.

Den nettoskada som uppstår till följd av brottet beräknas utifrån den samhällsskadan som uppkommer till följd av brottet minskat med det brottslingen fått ut av handlingen. Detta innebär att en brottstyp som medför en större samhällsskada än övriga brottstyper förutsätter ett strängare straff och en högre upptäcktsrisk. Dessa brott ska bekämpas intensivare.

Kostnaderna för att bekämpa brottsligheten stiger med antalet brott och straffets storlek, här räknas även den sociala förlusten av att straffa brottslingen in. Straffrättens mål bör vara att minska brottslighetens totala kostnader. Därför måste man ta hänsyn till de möjliga brottslingarnas reaktioner på risk och straff. Om brottslingen inte påverkas av straffhot och bestraffningen inte har någon inverkan på antalet brott är det lönlöst och bör i sådana fall undvikas. Å andra sidan även om straffet inte har någon direkt effekt på den straffade kan det ändå ha en allmänförebyggande eller moralbildande effekt och ska då inte ses som lönlöst.

Beckers analys skiljer sig från andra ekonomiska analyser eftersom att han även tar hänsyn till brottslingens kostnader. Brottslingen betraktas som en samhällsmedlem vars värderingar man måste väga mot offrets upplevda förlust när den samhällsekonomiska värderingen görs. Den uppkomna nettoskadan blir skillnaden mellan uppkommen skada och brottslingens intäkt. Straffet ses som en avgift som brottslingen med en viss sannolikhet knuten till upptäcktsrisken måste betala. Det faktum att alla brottslingar inte kommer att åka fast gör att

²⁶ Servin Anna, "Effektiv brottsbekämpning – en ekonomisk analys av rättsväsendet". Juridiska Fakulteten vid Lunds universitet.

det finns en osäkerhet hos den möjliga brottslingen. Detta gör att om han blir upptäckt kommer han att straffas och om han undgår upptäckt slipper han straffas. För att straffet därför ska bli effektivt måste en lägre upptäcktsrisk medföra ett strängare straff eftersom det var svårare att upptäcka dem och detta innebär att dessa brottslingar får betala en större andel av den totala aktivitetens kostnader. Ett högre straff eller en ökad upptäcktsrisk minskar den möjliga brottslingens förväntade nettointäkt vilket resulterar i att antalet brott sänks.

Avskräckningstanken bygger på principen att när kostnaderna stiger, d.v.s. en högre upptäcktsrisk och ett strängare straff så kommer det att uppstå en substitutionseffekt, d.v.s. en övergång till ett annat alternativ. Detta behöver dock inte betyda att brottslingen i alla fall går över till ett legalt alternativ, ett annat illegalt handlande kanske är ett lättare val.

Straff har dessutom ofta en avskräckande effekt på de ostraffade medan det för de tidigare straffade ser annorlunda ut. De har inte samma förutsättningar eftersom deras legala försörjningsvillkor är dåliga. Den reaktionen som förändringar i upptäcktsrisk och straffsats får på brottslingen kan mätas i en elasticitetsanalys. Relationen mellan den procentuella förändringen i brottsmängden och förändringen i upptäckts- eller straffrisk leder fram till en elasticitetskoefficient. Om upptäcktsrisken ökar med 5% och brottsmängden minskar med samma procentsats är elasticiteten lika med ett.

Becker reflekterar över att om man tänker sig att samhällets kostnad för en straffhöjning är noll uppkommer frågan om man kan uppnå en maximal avskräckning genom obegränsat höga straff. Man straffas efter intentionen snarare än efter uppkommen skada. För den person som begår ett brott kan det därför "löna" sig att begå fler eller stora brott. Maximala straff kan därmed begränsas av att den marginella avskräckningseffekten som följer av hårda straff kan vara reducerande eller t.o.m. negativ. Sätter man straffsatsen för rån och mord lika har rånaren ingenting att förlora på att skjuta ner någon på vägen om han kan tänkas vinna någonting på det. Det finns därmed en stor risk att hårda straff leder till en förgrovd brottslighet.

4. Empiri

I det här kapitlet har vi gjort en sammanställning av insamlad information ur litteratur, artiklar samt intervjuer.

Idag finns det i allmänhet ingen skyldighet för affärsinnehavare eller restauranger att stämpla in försäljning på kassaapparater. Dock skulle ett införande av det vara ett praktiskt sätt att kontrollera försäljning och ta fram verifikationer. Tillämpningen av kassaregister skulle även underlätta myndigheternas kontroll av en verksamhet.²⁷

4.1 Intervju med ekobrottsmyndigheten

Lars Elmqvist arbetar som utredare på 2:a kammaren på ekobrottsmyndigheten. Han medverkar i "Operation kroganering" som är en samverkan mellan ekobrottsmyndigheten, skatteverket, länsstyrelsen osv. Avsikten med deras samarbete är att upptäcka svart arbetskraft och ekonomisk fusk på krogen.²⁸

Manipulering av kassaregister

Det finns många olika sätt att manipulera ett kassaregister. Metoderna för att undanta intäkter från redovisningen är många.

Tre olika exempel på kassaapparater:

²⁷ SOU 1997:111, *Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott*.

²⁸ Se 4.3 och 4.3.1 för fortsatt beskrivning.

Fig. 2

Här beskrivs några:

- Det kan gå till på det viset att man helt enkelt låter bli att registrera transaktionen i kassaregistret fast detta innefattar egentligen inte manipulation av kassaregistret. Detta resulterar då i att kunden inte erhåller något kvitto.
- Ett stort antal kassaregister har en träningsfunktion för nyanställda som aktiveras genom en nyckel och den är tillför att de ska kunna träna på att använda kassaregistret. Vid aktiverad träningsfunktionen kan emellertid en transaktion slås in och ett kvitto produceras utan att transaktionen registreras på kassaregistrets kontrollremsa eller i journalminnet. Träningsfunktionen kan alltså användas för att undanta intäkter från redovisningen.

Vanligtvis kan ett kassaregister skriva ut en kvittokopia avseende den senaste transaktionen utan att medföra någon registrering på kontrollremsa eller i journalminnet. Funktionen öppnar därmed möjlighet till oredovisade intäkter. Vid de två sistnämnda tillvägagångssätten kommer kvittot att vara försett med texten ”träning”, ”kvittokopia” eller liknande om ett icke manipulerat kassaregister används. Den oseriöse företagaren betraktar detta som en nackdel, då det finns en risk att kunden uppmärksammar detta.

- Det förekommer att återförsäljare av kassaregister erbjuder förprogrammerade möjligheter till manipulation.
- Ett ROM – baserat kassaregister i Windows miljö går också att manipulera. Ett test av programvaran i ett kassaregister har lett till att man dragit slutsatsen att möjligheterna att manipulera ett kassaregister i syfte att undanhålla intäkter i stort sett är obegränsade. Detta då manipulation är enkelt, går snabbt att utföra och inte kräver några större färdigheter i programmering eller annat tekniskt kunnande. Det går till på det viset att programmeringen av ett kassaregister kopplas ihop med en bärbar dator och informationen i kassaregistret ”tankas” över till datorn. Sedan kan det i datorn göras inställningar göras för hur försäljningsdata ska presenteras på de rapporter som kassaregistret producerar och som utgör underlag för intäktsredovisningen. Efter slutförandet av ändringarna ”tankas” de nya programmeringsparametrarna över till kassaregistret igen. Exempel på hur man kan manipulera kassaregistret med de programmeringsmöjligheterna:

- Ingen registrering på kontrollremsa eller i journalminne kommer att göras när man använder kassaregistrets träningsfunktion. Fast i samband med användningen av programvaran kan registret ställas in så att texten ”träning” på kvittot tas bort eller ersätts med annan text. Denna justering gör att försäljning i träningsläge framstår som korrekt för kunden eftersom transaktionen slås in och kunden får ett ordinärt kvitto.
 - Skapande av en extra korrigeringsstyp som inte registreras på kontrollremsa eller i journalminne är ytterliggare ett sätt att gå tillväga på för att manipulera kassaregister. Korrigeringar som görs med den funktionen ökar inte heller kvittonumreringen. Vad som sker är att funktionen knyts till en av de knappar på kassaregistret som inte används, en s.k. ”blank knapp”. Denna knapp tilldelas manager – behörighet, vilket innebär att endast den som innehar programmeringsnyckeln kan använda funktionen. Detta gör att efter dagens avslutande kan kassaregistrets ”blanka knapp” användas för att reducera intäkter till ett valfritt belopp. Inga spår lämnas av dessa transaktioner på de rapporter som kassaregistret producerar och som ligger till grund för intäktsredovisningen.
 - Programvaran kan också göra så att kassaregistret kan ställas in så att det kan ge ett obegränsat antal kopior av den senaste transaktionen. Texten ”kopiera” som skrivs på kvittokopiorna kan ändras eller tas bort. Efter en registrerad försäljning av t.ex. en dagens lunch kan kassaregistret med dessa inställningar producera valfritt antal kvittokopior av den ursprungliga transaktionen. Samtliga kunder får ett kvitto, men den enda försäljning som registreras är den ursprungliga försäljningen.
 - Andra exempel på inställningar av kassaregistret som kan göras med hjälp av programvaran och som försvårar skattekontrollen är att ta bort löpnummer på kvittona, ta bort funktionen Gran Total, inte aktivera journalskrivaren och dölja antalet låd öppningar på rapporterna.
- Möjligheterna till manipulation i avseende av PC-baserade kassaregister är ännu mer omfattande och för närvarande saknas det i princip möjlighet att spåra manipulationerna. Användningen av PC-baserade kassaregister ökar inom kontantbranschen.

Allteftersom det har uppmärksammats i branschen att skatteverket kan hitta manipulationerna i de ROM-baserade kassaregistren har restaurangprojektet upplevt att även mindre restauranger har börjat byta till PC-baserade register. Ett sådant register kan kosta upp till 100 000-150 000 kr, vilket kan jämföras med omkring 10 000 kr för ett ROM-baserat register som uppfyller kraven i Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om kassaregister (FHIFS 2003:2, se Bilaga 1).

Lars åsikt är att det är svårt att ännu se någon effekt på Stockholms län eftersom restaurangbranschen är så pass omfattande, till skillnad från exempelvis Södertälje där det anses att man har fått effekt. För att kunna minska fuskets anser Lars att det krävs lägre skatter, arbetsgivaravgifter och hårdare kontroll, detta pga. att man måste finna någon sorts kombination då kostnadsläget är för högt för att restauranger ska kunna driva lagligt idag. Vidare krävs det mer resurser för att kunna täcka hela branschen.

Lars beskriver hur manipulering av kassaregister kan gå till. Här kommer en beskrivning av den betydande faktorn bakom det, dvs. de som gör det möjligt för krogarna att undanta intäkter ur redovisningen. Jan-Olof Tidbeck på länsstyrelsen talar senare i sin intervju om att ett vanligt försäljningsargument hos leverantörer är att deras kassaapparater är manipulerade. På ekobrottsmyndigheten finns det ett 20-tal kassaapparater. Bland dem finns alla de stora märkena såsom Autocall, ADS Anker, Casio osv. Gemensamt för alla dessa kassaapparater är att de har beslagtogs efter razzior på krogar i Stockholm pga. att deras kassaregister har manipulerats.²⁹ Nu väntas åtal inte enbart för krogägarna utan även för programmerarna. Kassaregistersbranschen kan delas in i olika led – tillverkare, generalagent, lokala återförsäljare och servicetekniker och det begås brott i hela branschen. Manipulering av kassaregister ingår i försäljarnas marknadsföring och företagen visar krogägarna vid deras begäran hur de ska gå tillväga. Försäljarna menar att det känner sig tvungna att gå med på att sälja register med en fuskfunktion på för att annars förlorar de order i och med att de nästan alltid möts av sådana förfrågningar.³⁰

²⁹ Brink Bosse, Carlberg Peter, ”Kassor krymper krogars intäkter”, Svenska Dagbladet (2005)

³⁰ Brink Bosse, Carlberg Peter, ”Programmerare ska åtalas”, Svenska Dagbladet (2005)

4.2 Intervju med skatteverket

David Norberg och Roger Leander arbetar som skatterevisorer och är med i operation krogspanering. De har olika källor för informationsinsamling om var och när krogspaneringen ska äga rum. På de här olika visen går de tillväga:

- Den största och vanligaste utredningsformen är skrivbordsgranskning

Kontakt tas med den skatteskyldige genom en skriftlig förfrågan eller telefonsamtal → Vid överenskommelse kan Skatteverket vid besök eller annat personligt sammanträffande göra vissa kontroller mot räkenskaper eller andra handlingar. → Skatteverket ska göra en anmälan till en åklagare på ekobrottsmyndigheten så fort det finns en misstanke om att det har begåtts ett brott mot skattebrottslagen. → När en sådan anmälan har gjorts beslutar åklagaren om en förundersökning ska inledas och det blir då fråga om en skattebrottsutredning. → Åklagaren avgör om polisen eller skattebrottsenheten ska ha hand om utredningen. → För en sådan utredning gäller rättegångsbalkens regler om förundersökning i brottsmål.

- Revision, dvs. granskning av räkenskaper är den mest långtgående utredningsformen.

Ska även den genomföras i samverkan med den skattskyldige på ett sådant sätt att den inte onödigt hindrar verksamheten. → Kontakt tas med den skatteskyldige genom en skriftlig förfrågan eller telefonsamtal, denne får en möjlighet att förklara sig → Vid en ej rimlig förklaring utförs den rutinmässiga kontrollen som i det första fallet.

Utredningsformerna tillämpas vid misstanke om skattebrott som ofta uppkommer hos Skatteverket i ett pågående skatteärende, vid jämförelse av siffror mellan räkenskapsåren och upptäckten av att t.ex. intäkterna skiljer sig åt avsevärt från år till år samt vid tips till skatteverket om ställen där det troligen pågår fusk, vilket inte är så vanligt enligt David och Roger. Vidare framhåller de också att de är medvetna om att manipulation av kontantkort är svårare att utföra och att de flesta därför i ett försök att framstå som mer trovärdiga och dölja manipulering av kassaregister redovisar ca 75 % av den totala vinsten (intäkterna) som

kontantkort. Detta väcker dock misstro hos dem och därför utför de även en utredning vid en större redovisning av kontantkort.

David och Roger anser inte att de har upptäckt någon direkt effekt av minskat fusk ännu sedan förslagen om de nya kraven på kassaregister uppkom. Deras åsikt är att det är svårt att på en gång se en skillnad speciellt då i Stockholm eftersom restaurangbranschen är väldigt stor här, men även överhuvudtaget det handlar om en lång process. Däremot håller de i allmänhet med lagen och tycker även att det skulle vara bra om de på skatteverket fick större befogenhet att ge sig ut och agera på egen hand. Ur deras synpunkt bör man dock inte bistå folk med vite för att de ska kunna skaffa sig certifierade kassaapparater om de inte redan har det, utan de anser snarare att det är upp till och var och en att kunna anpassa sig till denna lag såsom till andra lagar. Dessutom bör man enligt dem inte skylla sitt fuskande på att skatterna och arbetsgivaravgifterna är för höga utan om man vänder på det hela dvs. om alla skulle redovisa sina riktiga intäkter så skulle man troligen kunna ha lägre skatt osv.

Det David och Roger syftar på i sistnämnda konstaterande är att om man kan få de oärliga att bli ärliga och betala sina skatter och avgifter så skulle skatte- och avgiftstrycket kunna minska för det redan lojala. Samhällets kostnader för bidrag kunde minska om det enbart betalades ut till de som verkligen är i behov av det och pengarna skulle istället kunna användas till skattesänkningar, utökade bidrag eller andra insatser.³¹

David och Roger talade om att de flesta redovisar de större delarna av intäkterna som kontantkort trots att det i praktiken till större delen är förtjänsten av kontanter. Här kommer underbyggande till deras konstaterande.

Kontantekonomin är dominerande idag och de som tjänar på den är de som ägnar sig åt olika former av olaglig verksamhet, alltifrån skattebrott till värdetransportrån. De som förlorar på det är alla andra. I och med att det skulle vara mer gynnsamt för alla om man använde sig av kontantkort kan man fråga sig varför inte svenskarna gör det. En av orsakerna till att man inte använder kort i större utsträckning är att betalning med sedlar och mynt gör transaktionerna anonyma och ospårbara. Kontanter är därför det vanligaste betalningsmedlet vid alla sorters transaktioner där målet är att undvika dokumentation t.ex. vid undvikning av beskattning eller vid kriminell verksamhet i allmänhet.

³¹ SOU 1997:111, *Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott*.

År 2001 genomförde två riksbankekonomer en undersökning där man uppskattade att 45 till 65 procent av all sedelanvändning är ”oförklarad” även efter hänsyn till lagliga obeskattade betalningar. (Andersson Martin och Guibourg Gabriella, *Kontantanvändningen i den svenska ekonomin*, Penning- och Valutapolitik 4/2001) Man drog slutsatsen att den här ”oförklarade” delen troligen kan förklaras av olika sorter av svarta transaktioner. För att åtgärda detta föreslår man att sedlar av hög valör ska uteslutas. Detta då ca 45 procent av det totala värdet av utgivna sedlar och mynt ligger i tusenkronorssedlar och lika mycket i femhundrakronorssedlar. Dessutom finns det idag egentligen inget behov av tusenlappar som betalningsmedel hos hederliga personer eller seriösa företag. Därför kan man börja med att ta bort 1000-lapparna och på lite längre sikt kan man även ta bort 500- lappen samt möjligtvis 100-lappen. En behållning av enbart sedlar av lägre valörer anser man både är ett billigt och realistiskt sätt att såväl stimulera en ökad kortanvändning som att försvåra och fördyra verksamheten för den svarta sektorn.³²

Dock är innebörden av detta förslag något orealistiskt och långsökt, det skulle kräva en förändring av hela kontantekonomin.

4.3 Intervju med länsstyrelsen

Jan – Olof Tidbeck är samordnare för operation kroganering, som är ett samarbetsprojekt mellan länsstyrelsen i Stockholm, polisen, tullverket, skatteverket, länets kommuner, räddningstjänsten, ekobrottsmyndigheten, kronofogdemyndigheten och miljöbrottsmyndigheten. Samarbetsprojektet drogs igång i mars år 1993 och då inleddes ett fördjupat samarbete med skatteverket och ekobrottsmyndigheten. Syftet med projektet är, i första hand, att avslöja svart arbetskraft och ekonomiskt fusk på krogen (via manipulering av kassaregister). Länsstyrelsen var tillståndsmyndighet, men numera är kommunerna det. Det framstod därför också naturligt att länsstyrelsen fortsatte samordna de nya myndigheterna. Tanken är då att alla de här myndigheterna ska meddela varandra om de oegentligheter som har konstaterats ute på krogarna. Sedan ska myndigheterna då förbereda gemensamma besök.

³² Brink Bosse, Carlberg Peter, *Kassor krymper krogars intäkter*, Svenska Dagbladet, 2005.

De är ute ca 24 gånger per år på krogarna d.v.s. ca 2 gånger i månaden och gör kontroller och samordnar kontrollerna som kan avse oegentligheter som kassakontroll osv. Vad som utförs är funktionskontroller på kassaapparaterna och detta utförs då av skatteverket som är med i form av sakkunnighet inom området. Om skatteverket då eftersom det är de som utför kontrollen konstaterar att kassaapparaten är manipulerad så kontaktas en åklagare på ekobrottsmyndigheten. Åklagaren beslutar om de får beslagta kassaapparaten och vid ett beslut om beslagtagning så kan polisen göra det. Därefter fattar en tingsrätt (rättegång) beslut om de ska dömas till bötfällning eller fängelse eller både och.

De nya kraven på kassaregister och om skatteverket ska få mer makt över att själva gå ut och utföra kontroller är ur hans synpunkt i stort sett jätte bra. Det faktum att det inte enbart gäller restaurangbranschen utan hela kontantbranschen är utmärkt. Dock är åsikten om de sanktioner som länsstyrelsen har talat om att man ska få om man inte redan har certifierad kassaapparat är att de är för låga och att de bör ligga på 100 000 vite istället för 10 000 vite. Dessutom har det sagts att alla apparater som finns i rörelsen ska uppfylla kraven, men det här kommer att bli svårt att följa eftersom de stöter ofta på kassaapparater som inte gör det och när de ifrågasätter får de som respons att nej, men de här använder vi inte i rörelsen.

Effekten av allt detta anses ha blivit bättre nu under de senare 2 åren och det menar han att man kan tyda utifrån antalet stämningsansökningar som kommer in. Dock är det ju först och främst under de 2 senaste åren som man har lärt sig hur det fungerar. Hans syn på framtiden inom detta område är att fuska kommer man alltid att kunna göra. Fast å andra sidan säger han att de moderna kassaapparaterna blir ju certifierade så fusket kommer säkert fram, vilket gör det väl lite svårare att fuska och får då även skatteverket ökad kontroll blir det ännu bättre. Många leverantörer säljer manipulerade kassaapparater och det ses som en av orsakerna till krogfiffel. Detta anser han är ett vanligt förekommande försäljningsargument hos försäljare och i vart fall återförsäljare att om du köper vår kassaapparat så kanske den är lite dyrare, men den är manipulerad så du kan tjäna in ganska mycket och lura myndigheterna. Det har varit ett försäljningsargument fast han tror att man kanske inte vågar fuska lika mycket idag som tidigare. Länsstyrelsen vet att den svarta delen av restaurang överlåtelsen till svarta belopp har

minskat med ca 25 % de senaste åren. Det tror man delvis beror på att man inte vågar satsa lika mycket svarta pengar och han anser att det är väl ett tecken på framgång.

Han anser att manipulering av kassaregister inte är något som går att förhindra, men att man arbetar i rätt riktning. Vidare anser han att det också handlar mer om en fråga om etik och moral dvs. att man tidigt måste lära sig att inte fuska. Något som har funnits länge i kontantbranschen förutom manipulering av kassaregister är ju också svart arbete. Det finns många ungdomar och även många invandrare i restaurangbranschen och det är olyckligt om såväl ungdomarna som invandrarna får sin första kontakt med näringslivet här i Sverige genom att arbeta svart. Detta är tyvärr inte något som går att lagstifta bort och man får inte heller bort det genom kassaapparaterna framhåller han utan att där handlar det snarare om en fråga om etik och moral. Det här sker över hela Sverige fast i olika grad, men det är främst här i Stockholms län och i storstäderna. Stockholm utgör ca 30 % utav omsättningen och man får då beräkna att den svarta marknaden bara i restaurangbranschen uppgår till mellan 3 – 4 miljarder här i Stockholm årligen och det innebär att i hela landet uppgår den till ca 12 – 13 miljarder per år.

Enligt hans synpunkt är det inte fusket i restaurangbranschen som har ökat utan det har alltid har varit lika stort, men myndigheterna har fått större koll på hur man fuskar.

4.3.1 ”Operation Krogsanering”

Under de senaste 2 åren har Operation kroganering åstadkommit:

- 19 tilltalade har dömts till fängelse
- 14 tilltalade har fått villkorlig dom
- 18 tilltalade har fått näringsförbud
- 23 serveringstillstånd har återkallats

De granskade krogarna har sammanlagt upptaxerats med ca 110 miljoner kronor inklusive skattetillägg de senaste två åren.³³

En av de första branscherna som har blivit föremål för ett organiserat myndighetssamarbete i syfte att komma till rätta med olika former av oegentligheter är restaurangbranschen. Arbetet

³³ Kallersand Eva, “19 fick fängelse efter kroganering”, Stockholm City (2005).

startade i Stockholms län och har sedan dess spritt sig över hela landet. Den 3 mars 1994 fick samtliga länsstyrelser i uppdrag av regeringen att mot bakgrund av vad som framkommit i Stockholms län vid "Operation Krogsanering" vidta likadana åtgärder mot restaurangbranschen. Länsstyrelsernas åtgärder och erfarenheter skulle redovisas till socialdepartementet senast den 31 december 1995. Jämförelse med tidigare år visade att fler serveringstillstånd har återkallats och i de rapporter där man har angivit orsak har de flesta sagt att huvuddelen av tillstånden har återkallats p.g.a. ekonomiska oegentligheter eller problem. Vidare har skatterevisionerna medfört kraftigt höjda taxeringar och restförlorade restauranger har betalat sina skulder. Utifrån en del läns rapporter framgick det att inga restauranger längre är restförlorade för något belopp. Utifrån rapporterna framgår det att erfarenheterna av samverkan är mycket goda och att de har en förebyggande effekt. Detta kan man tyda utifrån att bl. a. att betalningsviljan generellt har ökat bland näringsidkare, restaurangföretag kan stoppas innan skulderna blir allt för stora och även anställningsförhållanden ses över. Länen fortsatte med "Operation Krogsanering" och inlämnandet av rapporter under år 1996, det tydde inte på någon ytterligare direkt noterbar förbättring i restaurangbranschen. Dock rapporterade några län om en positiv effekt som var att restförlorade restauranger har minskat.³⁴

Polismyndigheten har varit med i "Operation Krogsanering" länge och resultaten har uppmärksamats bl.a. genom massmedia. GUI, Gränspolisens grupp för inre kontroll och alkoholgruppen vid tillståndssektionen i City polismästardistrikt är de som framför allt har samarbetat med alla de andra myndigheterna inom Operation krogsanering. Det är dock som sagt under de senaste åren i samband med Restaurangprojektet som ytterligare former av bearbetning av resultatet från krogsaneringarna tillkommit. Faktum är att Skatteverkets anställda har blivit väldigt duktiga på att upptäcka manipulerade kassaapparater.³⁵

Något man kan ifrågasätta är varför krogsfusket fortsätter trots de hårda påföljderna under årens lopp. Enligt "Operation Krogsanering" samordnare Jan-Olof Tidbeck beror det fortsatta kriminaliteten på girighet. Vidare framhåller han att många krogar tror att myndigheterna är lite efterblivna, men han anser att det har de bevisat att de inte är. Om de hade haft dubbla resurser skulle de avslöja dubbelt så mycket bland krogarna i Stockholm.³⁶

³⁴ SOU 1997:111, *Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott*.

³⁵ www.polisen.se, "Vad har Operation Krogsanering åstadkommit", (2005)

³⁶ Kallersand Eva, "19 fick fängelse efter krogsanering", Stockholm City (2005).

4.4 Förslaget: ”krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott”

Förslaget ska på många olika sätt motarbeta enklare former av skattefusk och mer avancerad ekonomisk brottslighet. Det har föreslagits att lagen skall träda i kraft den 1 juli 2006, men att den skall tillämpas för första gången på försäljningar som sker efter den 31 december 2008. Orsaken till den långa perioden är att det krävs stora insatser av Skatteverket och kassaregisterbranschen. Näringsidkare som omfattas av kravet på kassaregister behöver också ha god tid för att kunna anpassa sig.

4.4.1 Innebörden av förslaget

Förslaget går ut på följande³⁷:

1. Kontroll av omsättningen i kontantbranscherna. Det ska införas krav på registrering av försäljning i certifierat kassaregister.
2. Skattebrottsenheternas verksamhet; att Skatteverket ska få ökade befogenheter att kontrollera kontantbranscherna och när det gäller skattebrottsenheternas verksamhet föreslår man att skattebrottsutredarna i viss utsträckning ska få rätt att beslagta och göra husrannsakan. (Det lämnas även förslag till lösning när det gäller direktåtkomst till uppgifter i beskattnings databas)

Förslaget ställer krav på att näringsidkare i kontantbranscherna ska registrera försäljning i ett certifierat kassaregister som uppfyller särskilda krav. Registreringsskyldigheten gäller i huvudregel all försäljning oavsett vilken betalningsform som används. Näringsidkare ska vid varje försäljning ta fram ett kvitto från kassaregistret och erbjuda kunden detta. Detta ger kunden möjlighet att kontrollera och bidra till att all försäljning registreras.

³⁷ SOU 2005:35, ”Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott”.

Kravet på certifiering av kassaregistret innebär att en oberoende prövning ska ske på att kassaregistret uppfyller föreskrivna krav³⁸:

- Prövningen ska utföras av ett certifieringsorgan som ackrediteras för uppgiften av SWEDAC³⁹.
- Det övergripande kravet som ska ställas är att kassaregistret på ett tillförlitligt sätt visar alla registreringar som har utförts. Dvs. att all försäljning och annan löpande användning som exempelvis returer och träningslag ska framgå av kassaregistret. Det ska även vara möjligt att ur kassaregistret ta fram betalningshistorik dvs. de uppgifter om programmeringar och inställningar som gör det möjligt att förstå hur de enskilda posterna hanteras i registret.
- De detaljkrav som bör ställas på kassaregistrets funktioner ska preciseras i föreskrifter som meddelas av Skatteverket. Föreskrifterna bör utformas som krav på prestanda. På detta sätt blir föreskrifterna flexibla och medger olika tekniska lösningar. Endast ur kontrollsynpunkt relevanta funktioner och information bör regleras och skyddas. Användarna bör själva kunna göra ändringar och anpassa funktioner i så stor utsträckning som möjligt.
- Reglering av kassaregister på alkoholområdet kan verka som utgångspunkt för vilka funktionskrav som bör ställas.
 - Det innebär att ett kassaregister för varje inslag ska registrera aktuellt år, datum och klockslag, löpnummer för inslaget samt identitet på varje enskild kassaapparat.
 - Uppgifterna ska inte gå att ändra utan att detta registreras på kontrollremsan eller i journalminnet.
 - Vidare ska ett kassaregister registrera försäljningsbeloppet med moms specificerad och med angivande av varuslag, övningsinslag och nollinslag, rättelser och krediteringar samt betalningssätt.
 - Ett kassaregister ska kunna ge Z -utslag och X-utslag samt kontrollremsa eller utskrift från journalminnet som innehåller uppgifter om den registrerade informationen.

³⁸ SOU 2005:35, ”*Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*”.

³⁹ Styrelsens för ackreditering och teknisk Kontroll

- Dessutom ska det för Z -utslag anges löpnummer. Kassaregistret ska också kunna visa den totala ackumulerade försäljningssumman (Grand Total) som inte ska gå att nollställa.

Dessa krav bör kompletteras i vissa avseenden. Det bör bl.a.:

- Ställas krav på vilken information ett kvitto ska innehålla.
- När det gäller det långsiktiga bevarandet av registrerad information i kassaregistret bör ytterligare krav också ställas för att det i efterhand ska vara möjligt att stämma av den redovisade försäljningen mot registreringen i kassaregistret.
- Utöver den i kassaregistret registrerade totala ackumulerade försäljningssumman bör det krävas säker lagring av uppgift om försäljningssumman för varje försäljningsdag.
- Om kassaregistret har ett träningsläge är det nödvändigt med ett ackumulerande register för användningen av den funktionen.
- Ändringar av programmering och inställningar av kassaregistret som utgör behandlingshistorik bör också bevaras i kassaregistret. Sålunda underlättas skattekontrollen.

Det är inte möjligt att förhindra ingrepp i ett kassaregister. Skyddet av kassaregistrets reglerade funktioner och lagrad information får i stället bygga på spårbarhet. Det innebär att förändringar av reglerade funktioner och lagrad information som inte är tillåten ska synas vid en kontroll i efterhand. I detta syfte bör krav ställas på plomberingar.

4.4.2 Kontrollåtgärder

Kravet på att ha certifierat kassaregister måste sammanföras med olika sorters kontrollmekanismer för att manipulationer och andra former av fusk ska upptäckas. Vad som krävs är nya kontrollbefogenheter som tillåter effektiv tillsyn och skattekontroll.

Skatteverket kommer få möjligheten att genomföra ett stort antal kontroller av näringsidkare i kontantbranscherna, vilket innebär att en regelbrytning medför en stor risk för upptäckt. Det faktum att näringsidkare ska anmäla identitetsbeteckning på de kassaregister som används i verksamheten till Skatteverket gör att de själva kommer bidra till att underlätta kontrollen av att man följer regelverket. Avsikten med den återkommande tekniska kontrollen är att se till

att kassaregistret inte har manipulerats eller på annat sätt slutat att fungera i enlighet med kraven.⁴⁰

I verksamheter som omfattas av regleringen ska Skatteverket bedriva sin tillsyn över att kassaregistren uppfyller kraven. Tillsynen innefattar att Skatteverket får göra oanmälda besök och undersöka kassaregister. Detta kommer dock inte innebära ett mindre samarbete mellan myndigheter och gemensamma kontrollinsatser.

4.4.3 Sanktioner

Skattekravet i form av höjd skatt och eventuellt skattetillägg på skatteområdet är den huvudsakliga reaktionen på en bristande regel efterrättelse. Till dessa regler föreslår man ett tillägg av en effektiv och enkel sanktion i form av en sanktionsavgift. Den avgiften kan man ta ut för brister som noteras vid tillsyn. Det är Skatteverket som ska fatta beslut om avgift.

Sedan kommer avgiften uträttas till den näringsidkare som inte följer kravet på kassaregister eller inte innehar något sådant eller använder kassaregister som inte uppfyller kravet.⁴¹

4.4.4 Konsekvenser av förslaget

Förslaget påverkar både skatteverket och de små företagen på olika sätt.

När det gäller Skatteverket så behöver de utforma föreskrifter innan förslaget träder in. I föreskrifterna preciseras förslaget. Innan ikraftträdandet av förslaget behövs det även informationsinsatser för näringsidkare och allmänheten som förklarar förslaget och tillvägagångssättet. Skatteverket behöver även utveckla IT-stöd för beslut om hantering av skattekontot (sanktionsavgifter) och anmälningar om kassaregister. Dessa arbetsuppgifter kommer att ske en gång av Skatteverket, men de kommer även att få löpande arbetsuppgifter. Eftersom förslaget beräknas påverka ca 250 000 näringsidkare, så innebär detta att många kommer att ansöka om undantag från lagens regler och överklagande av sanktionsavgifter kommer inträffa. Skatteverket är även ansvarigt för tillsyn och kontroll. Alla dessa

⁴⁰ SOU 2005:35, ”*Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*”.

⁴¹ SOU 2005:35, ”*Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*”.

arbetsuppgifter kommer att medföra många kostnader och man har beräknat på ett ungefär hur mycket allt detta kommer att kosta för staten. (Se Tabell 1)

Åtgärder	Kostnader av engångskaraktär	Löpande kostnader år 1	Löpande kostnader år 2 -
Föreskrifter	250 000 kr		
Informationsinsatser inför ikraftträdandet	7 000 000 kr		
Utveckling av IT-stöd (register, beslutsrutin) och anpassning av skattekontot	9 500 000 kr		
Drift och underhåll av IT-stöd		1 000 000 kr/år	1 000 000 kr/år
Handläggning av ansökningar om undantag och ärenden om sanktionsavgift		3 500 000 kr/år	3 500 000 kr/år
Tillsyn och kontroll		13 800 000 kr/år	7 000 000 kr/år
Summa	16 750 000 kr	18 300 000 kr/år	9 500 000 kr/år

Småföretagarna kommer även de att drabbas av förslaget, då största delen av kontantbranschen består av små företag. De kommer att bli tvungna att byta ut sina kassaregister mot de certifierade kassaregisterna. Förslaget kommer även att medföra administrativa kostnader, då man måste anmäla till Skatteverket när ett kassaregister tas i eller ur bruk. Man ska även genomgå återkommande teknisk kontroll. Här har man även beräknat på ett ungefär hur mycket kostnaderna sammanlagt kommer att bli för småföretagarna.

Åtgärder	Tidsåtgång	Kostnader av engångskaraktär	Löpande kostnader
Inköp av certifierat kassaregister		10 000 kr	
Administrativa åtgärder	Anmälan: 10 min. Beställning av återkommande teknisk kontroll: 5 min.		125 kr/år 0,25 tim. x 500 kr (uppskattad timkostnad enligt Näringslivets Regelnämnd)
Återkommande teknisk kontroll			125 kr/år
Summa	15 min.	10 000 kr	1 125 kr/år

⁴² SOU 2005:35, "Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott", s.310

5. Analys

I detta kapitel har vi analyserat empirin och kopplat den till teorierna.

5.1 Baumols teori – Empiri

Baumol talar om att entreprenörskapsverksamheter kan utforma sig i två olika riktningar. Det ena är det gynnsamma fallet då spelreglerna utformas så att entreprenörerna satsar på att förbättra teknologin i den egna verksamheten och då får sin avkastning av förmögenhetsskapande. Därmed förbättras produktiviteten, inkomstnivån och samtidigt gynnas tillväxten. Det är detta som samhället strävar efter d.v.s. att lagar och regler ska anpassas till verksamhetsförhållandena så att man ska kunna bedriva lönsamma verksamheter i laglydig anda.

Det andra är det ogynnsamma fallet då spelreglerna istället leder in entreprenören på privilegiejakt (rent – seeking) och entreprenören får sin avkastning från förmögenhetsomfördelning. Det är detta som samhället vill motverka d.v.s. ekonomisk brottslighet. Det som gör att detta är ett problem är att lagarna inte bistår med de förutsättningar som krävs för att verksamheter ska kunna bedrivas på ett lagligt vis. Vidare leder detta till att verksamheter tvingas till illegala handlingar såsom manipulering av kassaregister som leder vidare till skatteundandragande, skattebrott, bokföringsbrott etc. Något som också gör att den illegala handlingen ligger nära till hands är att redan leverantörerna bistår restaurangägarna med färdiga manipulerade kassaapparater. Detta konstaterande kan man tolka utifrån att det i vanliga fall skulle vara svårt för restaurangägare att utföra detta p.g.a. att de saknar kunskaperna som krävs.

Baumols syfte är inte att antyda att illegala handlingar har ökat eller att de i förväg är övervägda som improduktiva, utan det han vill framhålla är var omsättningen av illegala handlingar kan hittas och han menar att det är myndigheternas uppgift att ta tag i detta.

⁴³ SOU 2005:35, ”Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott”, s 314.

I bokföringslagen finns det ingen regel som ställer krav på användning av kassaregister. Däremot har det sedan 2003 funnits en regel i alkohollagen som innesluter bara en del av de verksamma i branschen och den har inte uppmärksammas av många. Ett försök av myndigheterna att åtgärda detta problem är att man vill införa förslaget ”Krav på kassaregister” som omfattar samtliga verksamma (få undantag).

Sverige kännetecknas av höga skatter, avgifter där kontantekonomi är dominerande. Detta gör att restaurangägarna tvingas till att inta illegala handlingar för att kringgå skatterna, vissa gör det med avseendet att överleva medan andra gör det för att utöka sina intäkter. Det som främst reflekterar manipulering av kassaregister är när verksamma redovisar den största delen av sina intäkter som kontantkort. Anledningen till att detta reflekterar fuskets klart och tydligt är att det står i en klar kontrast då vi som sagt lever i en kontantekonomi.

Baumol framlägger tre propositioner som han sedan försöker konfirmera med hjälp av att illustrera olika världshistoriska händelser. Baumol slutsats utifrån dessa är att fördelningen av bestämmelserna spelar stor roll i ekonomin, det kan vara avgörande om verksamheten kommer att resultera i produktivitet eller improduktivitet. Det han vill framhålla är att man inte behöver vänta på att små förändringar ska inträffa utan att man genom lagstiftning kan styra och motverka illegala handlingar (som till exempel Japan).

Det ligger något i det Baumol framhåller om man t.ex. ser på brottsligheten som man allt mer har uppmärksammat under den senaste tiden och som behöver bestämmelser för att hämmas. För att kunna förhindra en förökning av dessa brott försöker myndigheterna motarbeta detta på olika vis. En av deras insatser är ”Operation Krogsanering” där flera institutioner är involverade i strävan efter att stoppa ekonomisk brottslighet. En annan insats är förslaget ”Krav på kassaregister” som är ett steg i rätt riktning för att kunna sätta stopp för denna ekonomiska brottslighet i nuläget. Förslaget innefattar bl. a. ökad kontroll av omsättningen i kontantbranscherna samt införandet av ett krav på certifierat kassaregister, Skatteverket ska även få ökade befogenheter.

5.2 Beckers teori - Empiri

Beckers teori bygger på att den möjliga brottslingen enbart begår brott om nettointäkten av brottet överstiger den legala intäkten som en alternativ verksamhet skulle ge. I praktiken begås ekonomiska brott eftersom man får ut större intäkter utav det. Detta stämmer in då manipulering av kassaregister utförs i syfte att öka sina intäkter. Om man ser denna aspekt ur exempelvis restaurangägarnas perspektiv så är skatterna och arbetsgivaravgifterna tillsynes för höga i dagens läge för att de ska kunna bedriva sina verksamheter lagligt och samtidigt få ut lönsamhet.

Becker gör en revolutionerande analys där hans fokus ligger på straffets storlek och kostnader samt upptäcktsrisken. Han anser att det är myndigheternas uppgift att bestämma måtten på dessa faktorer dock är han medveten om att detta är resurs- och kostnadskrävande.

Manipulering av kassaregister kostar staten årligen enorma summor, därför är förslaget ”Krav på kassaregister” ett sätt att hämma dessa summor. Ett införande av förslaget skulle även det innebära stora kostnader för staten och även småföretagarna skulle drabbas av detta. Dock är detta ett omfattande och väsentligt problem som kräver åtgärddning.

Becker ser kostnader för att bekämpa brottslighet i två olika perspektiv. Han anser att det är värt att lägga ut pengar på straffet om brottslingen påverkas av bestraffningen och i annat fall anser han att det är lönlöst. Däremot menar han att även om straffet inte har en inverkan på brottslingen kan det i alla fall ha en allmänförebyggande eller moralbildande effekt och ska då ses som gynnsam för samhället.

Insatsen ”Operation Krogsanering” är något som man har arbetat upp och genom tiden har det fått en avskräckande effekt på restaurangbranschen. Media har även väckt en så pass stor uppmärksamhet hos de involverade och samhället i övrigt. Gällande förslaget ”Krav på kassaregister” finns det inget som garanterar att det kommer att avskräcka de involverade och inte heller att det kommer att efterföljas.

Tidbeck talar om att i grund och botten är det moralen som är det stora problemet. Han anser att man i redan tidig ålder bör implementera hos samtliga att fuska är fel och att det är de själva som förlorar på det i slutändan. Något som begrundar det Tidbeck framhåller är artikeln om ”Krogfiffel – rena vardagsmaten” som tar upp hur de anställda inom restaurangbranschen påverkas negativt. Detta reflekteras i att deras moral fel bildas och att det ofta leder till att de

väljer fel vägar såsom till exempel missbruk av alkohol och narkotika och att skattefusk ses som något simpelt och självklart.

Något Becker även tar upp är brottslingens kostnader i förhållande till upptäcktsrisken. Vad som gör att den möjliga brottslingen blir osäker är det konstaterande att alla brottslingar inte åker fast. Däremot är den möjliga brottslingen medveten om att när han väl åker fast blir han straffad. Becker menar att om upptäcktsrisken är låg så ska straffet vid upptäckt vara högt eftersom det var svårare att upptäcka det. Detta kan då leda till att färre brott begås. Å andra sidan bedömer Becker att en högre upptäcktsrisk och ett strängare straff kan leda till att brottslingen i fråga istället övergår till ett annat alternativ, detta behöver inte betyda att det kommer att vara ett legalt alternativ. Straffets påverkan kan också skiljas åt mellan den ostraffade och den straffade. Becker ser även strängare straff och högre upptäcktsrisk ur en annan synvinkel, då han menar att det finns en stor risk att hårdare straff leder till förgrovd brottslighet. Till exempel om man får lika högt straff vid rån och mord, kan det resultera i att brottslingen anser att man inte har något att förlora på att begå det ena eller det andra brottet och varför inte bägge brotten.

Än idag manipuleras kassaregister i restaurangbranschen eftersom man ofta undan kommer med detta på grund av att det är för lite kontroll. Förslaget ”Krav på kassaregister” kan innebära att folk blir medvetna om att det finns större risk att åka fast. Genom media har krogägarna och övriga samhället blivit mer uppmärksamma om hur framgångsrika ”Operation krogrensning”, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket har blivit inom detta område, detta kan man se genom hur många som har åkt fast och på de straff som de har fått. Detta kan ha haft eller ha en avskräckande effekt i form av att nya inte vågar ta sig in i branschen samt att de obestraftade som befinner sig i branschen fruktar att fuska.

När det gäller straff i avseende för dem som begår ekonomiska brott har Becker en poäng, då det är nödvändigt att straffa brottslingarna men man bör inte lägga straff - ribban för högt. I förslaget ”Krav på kassaregister” ska näringsidkare kontrolleras hårt och de som inte rättar sig efter lagen ska få sitt straff i form av till exempel sanktionsavgifter osv.

6. Resultat

I detta kapitel presenterar vi resultatet av vår analys och utifrån det besvaras syftet.

Syftet med vår uppsats är att ur empiriskt underlag öka kunskap om del mängden av manipulation av kassaregister. Vi vill skapa en uppfattning om vad fenomenet innebär och hur man försöker åtgärda denna typ av brott.

Manipulation av kassaregister har pågått länge och med tiden samt den ökade kunskapen har Skatteverket och samtliga myndigheter blivit medvetna om vad det innebär och på vilka olika sätt det sker. Manipulation av kassaregister är en typ av ekonomisk brottslighet där man gör skatteundandraganden. Detta innebär att man justerar eller använder sin kassaapparat på olika vis för att undanta inkomster från redovisningen. Problemet är att det är svårt att få fram bevis och underlag som krävs för att kunna fälla brottslingen och utfärda straff. Dessutom uppstår det hela tiden nya vis att kringgå lagen och fuska på.

Den vanligaste bakomliggande orsaken till att man begår denna typ av brott är att öka sina intäkter och överleva på marknaden, detta p.g.a. att restriktionerna av lagarna inte bidrar med de rätta förutsättningarna och då ses den oärliga handlingen som det rätta valet.

Restaurangbranschen har för höga skatter, avgifter, moms och hård kontroll och detta används som vanliga kommentarer från deras sida för att bedriva och rättfärdiga illegal verksamhet. Vidare anser de att myndigheterna har mörklagt deras verksamhet i så pass stor utsträckning att den inte längre är lönsam d.v.s. de redan verksamma vill lämna branschen och andra vill ej träda in i den.

Men om man ser det ur statens perspektiv, vilka garantier finns det för att den illegala verksamheten kommer att läggas ned, d.v.s. att man ska sluta manipulera kassaregister och istället redovisa de riktiga intäkterna, ifall man skulle gå med på att uppfylla deras krav som bl.a. är att sänka skatterna. Ytterligare ett perspektiv är att om man redovisar sina intäkter och utgifter i enlighet med lagen, så skulle en sänkning av skatterna och avgifterna från statens sida vara mer möjligt eftersom man då har det fullständiga och riktiga underlaget. I avseende gällande klagomålet om svårigheten att fortsätta vara verksam eller delta i

restaurangbranschen så bör det inte vara något större problem om man rättar sig efter lagen eftersom man då inte har något att frukta.

De olika aktioner som har vidtagits för att förebygga denna typ av brott för tillfället har varit Skatteverkets insatser och "Operation Krogsanering". Den planerade framtida aktionen är förslaget "Krav på kassaregister" som innefattar bl.a. hårdare kontroll och straff i form av sanktionsavgifter, då det idag inte finns någon regel som gäller för samtliga.

Vi lever i ett samhälle som präglas av kontanter. Detta är fördelaktigt för dem som bedriver och tilltar illegala handlingar och det är alla laglydiga som förlorar på detta. Vid manipulering av kassaregister utnyttjas detta genom att man redovisar den större delen av sina intäkter som kontokort eftersom det är svårare att manipulera bort det och då framstår man som mer trovärdig. Ett sätt att förebygga och försvåra kontantekonomin anses vara att utesluta de stora sedlarna och på det viset även öka kontokort användningen.

7. Slutsatser

I detta kapitel presenterar vi slutsatser utifrån vårt insamlade material och genom detta besvaras problemformuleringen. Vidare presenterar vi även förslag till fortsatta studier.

Vad innebär manipulation av kassaregister? Vilka är samhällets nuvarande samt överlagda framtida åtgärder mot detta?

Det vi vill undersöka är vad manipulation av kassaregister innefattar och hur de nuvarande åtgärderna d.v.s. Skatteverket och "Operation Krogsanering" aktiva aktioner har fungerat för att förebygga denna form av brott och vilka konsekvenser det har lett till. Vidare undersöker vi även vad den överlagda framtida insatsen d.v.s. förslaget "Krav på kassaregister" innefattar och vad en verkställning av den skulle få för konsekvenser.

Manipulation av kassaregister i syfte att undanhålla intäkter är i stort sett obegränsat, d.v.s. det finns många olika vis på hur man kan gå tillväga och det kommer ständigt in nya. Skatteverket och myndigheterna vet hur denna manipulation sker men på grund av resurskrävande kontroller är det svårt att hämma detta fenomen.

De brottsförebyggande åtgärderna som hittills har vidtagits har varit effektiva om man utgår ifrån deras redovisade resultat dock kvarstår det en lång process tills man får en övergripande kontroll över situationen. Genom en samverkan sinsemellan myndigheterna har man åstadkommit en vis kontroll och genom förslaget på "Krav på kassaregister" strävar staten efter ytterligare makt över denna typ av brottslighet. Tillämpningar i förslaget är i detta sammanhang fördelaktiga då restaurangägares syfte med denna typ av brott ofta främst är att öka sina intäkter så är det inte mer än rimligt att de vid upptäckt motsvarande får betala sitt straff med pengar.

Manipulation av kassaregister är ett medel till brott. Brotts är överhuvudtaget fel och är svårt att eliminera. Dock har staten och myndigheterna åstadkommit stora framsteg med hjälp av sin ökade kunskap inom området, men det kvarstår ännu mycket arbete för att uppnå målet eftersom det konstant dyker upp nya sätt att kringgå lagen som till exempel de PC-baserade kassaregister som ännu inte kan förhindras från att undankomma med manipulering.

Det som gör det så viktigt att konstant försöka bekämpa denna typ av brott är att det påverkar flera olika aktörer. Först och främst får inte staten in sina skattepengar vilket påverkar hela landet och dess medborgare. Samtidigt som staten har i uppgift att bistå med resurser till myndigheterna för att de ska motarbeta den stora förekomsten av denna typ av brott. Myndigheterna i sin tur använder stora resurser och mycket tid åt bekämpandet. På marknaden skapas det orättvis konkurrens och de anställda drabbas av de dåliga arbetsförhållandena samt tvingas att begå brott å sina arbetsgivares vägnar.

8. Avslutande diskussion

I detta kapitel reflekteras våra nya kunskaper samt åsikter kring ämnet.

Under uppsatsen gång och genom den insamlade kunskapen, har vi kommit fram till att ekonomisk brottslighet är av en komplex natur och uppenbarar sig i många olika former precis som manipulation av kassaregister. Härigenom anser vi att ekonomisk brottslighet bekämpas genom förebyggande metoder och därför bör man försöka hålla jämna steg med brottsligheten eller om det går försöka ligga ett steg före. En mer framtidsinriktad forskning kan möjligtvis ge mer värdefulla uppslag om vilka luckor eller sårbara ytor som håller på att utvecklas, allt från nya stödsystem till förändringar i vår omvärld.

I allmänhet är man medveten om att en överskridning av gräns leder till att ett brott uppstår och följden blir därmed ett straff. Manipulering av kassaregister är således en typ av fusk som är fel samt illegalt. Det här är ett etablerat och omfattande samhällsproblem som i egentlig mening inte enbart berör restaurangägarna utan även andra bakomliggande aktörer, såsom leverantörer av kassaapparater som även de har en stor skyldighet till detta. Orsaken till detta grundas även hos staten och myndigheterna.

Det är ganska uppenbart att något brister i vårt samhälle och man kan fråga sig om felet egentligen inte ligger på själva landets struktur uppbyggnad. Vad som behövs är nya lagar och nya förändringar som ska kunna fungera för samhället i sin helhet d.v.s. att staten får in sina skattepengar samtidigt som näringsidkarna får in sina vinstpengar. Ett införande av sådana förändringar skulle dock medföra konsekvenser d.v.s. att andra faktorer påverkas.

Vi försöker behålla detta trygga och systemreglerade samhälle men det kanske är dags att bryta detta spindelnät, för att kunna gå vidare och förbättra Sveriges välstånd samt speciellt gynna småföretagarna som är väsentliga för landet. Den ekonomiska brottsligheten måste tas på största allvar och bekämpningen av sådan brottslighet ha hög prioritet. Regelsystemet måste därför successivt ändras i syfte att motverka ekonomisk brottslighet.

8.1 Förslag på fortsatta studier

Det skulle vara intressant att uppfölja:

- Huruvida ”Operation Krogsanering” fortsätter att åstadkomma framgångsrika framsteg.
- Huruvida förslaget ”Krav på kassaregister” inträder samt vilka effekter det skulle resultera i.
- Vad som händer ifall förslaget ”Krav på kassaregister” inte går igenom.
- Om staten upprättar ytterligare insatser och i sådana fall vilka?
- I fall man slutligen kommer att få ett större grepp och kontroll över denna form av brott.

9. Källförteckning

Böcker

Denscombe Martyn, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur, 2000.

Servin Anna, *Effektiv brottsbekämpning – en ekonomisk analys av rättsväsendet*, Examen arbetet 20p, Juridiska Fakulteten, Lunds universitet.

SOU 1996:84, *Ekobrottsforskning*.

SOU 1997:111, *Branschsanering – och andra metoder mot ekobrott*.

SOU 1999:53, *Ekonomisk brottslighet och sekretess*.

SOU 2005:35, *Krav på kassaregister – effektivare utredning av ekobrott*.

Artiklar

Baumol William J, *Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive*, Journal of Political Economy, Vol. 98, No. 5, Part 1, 893-921, Oct. 1990.

Brink Bosse, Carlberg Peter, *Kassor krymper krogars intäkter*, Svenska Dagbladet, 2005.

Brink Bosse, Carlberg Peter, *Programmerare ska åtalas*, Svenska Dagbladet, 2005.

Becker Gary, *Crime and Punishment: An Economic Approach*, Journal of Political Economy, Vol. 76, No. 2, 169-217, Mar.-Apr. 1968.

Blåvarg Martin, Bäckström Hans, Flodén Tomas, *Slopa stora sedlar som betalningsmedel*, Dagens debatt, Dagens Nyheter, 2005.

Edling Stig, *Krogfiffel – rena vardagsmaten*, Vi, 1998.

Henrekson Magnus, *Entreprenörskapet – välfärdsstatens svaga länk?* Ekonomisk debatt 2003, årg 31 nr 5.

Kallersand Eva, *19 fick fängelse efter krogsanering*, Stockholm City, 2005.

Elektroniska källor

www.artikelsok.se

www.bra.se

www.dn.se

www.ekobrottsmyndigheten.se

www.fhi.se

www.lansstyrelse.se

www.polisen.se

- Vad har Operations Krogsanering åstadkommit.

www.scb.se

www.stockholmcity.se

www.svd.se

Bilaga 1

Statens folkhälsoinstituts författningssamling

Ansvarig utgivare: Gunnar Ågren
ISSN 1651-8624

Statens folkhälsoinstituts föreskrifter om kassaregister

Beslutade den 26 juni 2003

Med stöd av 5 § punkt 6 alkoholförordningen (1994:2046 senast ändrad genom 2001:415) meddelar Statens folkhälsoinstitut följande föreskrifter¹.

FHIFS

2003:2

Utkom från
trycket den
30 juni 2003

1 § I dessa föreskrifter avses med:

1. **Kassaregister:** samlingsnamn för kassaapparater och kassasystem.
2. **Löpnummer:** en obruten nummerserie som löper stigande.
3. **Kontrollremsa:** dokumentation av den löpande registreringen i kassaregistret i pappersform.
4. **Journalminne:** dokumentation av den löpande registreringen i kassaregistret i elektronisk form.
5. **Varuslag:** varor enligt den indelning som används i restaurangrapporten² samt övriga varor/varugrupper.
6. **Z-utslag:** sammanställning i rapportform av de registreringar som skett efter förra Z-utslaget. Z-utslag nollställer kassaregistret.
7. **X-utslag:** sammanställning i rapportform av de registreringar som skett efter förra Z-utslaget. X-utslag nollställer inte kassaregistret.

2 § Ett kassaregister skall:

1. För varje inslag registrera aktuellt år, datum och klockslag, löpnummer för inslaget samt identitet på varje enskild kassaapparat. Uppgifterna skall inte gå att ändra utan att detta registreras på kontrollremsan eller i journalminnet.
2. Registrera försäljningsbeloppet med moms specificerad och med angivande av varuslag, övningsinslag och nollinslag, rättelser och krediteringar samt betalningssätt.

¹ Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034), ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/48/EG (EGT L 217, 5.8.1998, s. 18, Celex 398L0048)

² FHIFS 2003:3

FHIFS 2003:2

3. Kunna ge Z-utslag och X-utslag samt kontrollremsa eller utskrift från journalminnet som innehåller uppgifter enligt punkterna 1-2. Dessutom skall för Z-utslag anges löpnummer.
4. Kunna visa kassaregistrets totala ackumulerade försäljningssumma (Grand Total) som inte skall gå att nollställa.

3 § Statens folkhälsoinstitut kan medge undantag (dispens) från dessa föreskrifter.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2003.

Gunnar Ågren

Susanna Fromhold

Statens folkhälsoinstitut, 103 52 Stockholm

Telefon 08-566 135 00, fax 08-566 135 05, e-post: info@fhi.se, internet: www.fhi.se

Prenumeration och separatexemplar:

Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm, Telefon 08-690 91 90, orderfax 08-690 91 91

E-post: order.fritzes@liber.se, internet: www.fritzes.se

Tryck: ElandersGotab Stockholm 2003

Bilaga 2

Intervjufrågor

- Skulle ni kunna berätta lite om er själv?
- Vad innebär manipulering av kassaregister?
- Vad fick er att uppmärksamma att detta är ett allvarligt samhällsproblem?
- Hur kategoriseras brotten inom detta område? (Skattebrott, bokföringsbrott)
- Vilka samarbetar ni med?
- Vilka är era källor när det gäller informationsinsamling?
- Vilka åtgärder har samhället vidtagit för att förhindra manipulering av kassaregister?
- Hur har detta tagits emot, dvs. konsekvenserna?
- Har det skett någon förändring inom detta område, om man jämför dagsläget med när det hela uppstod?
- Kan du berätta hur det går med förslaget om ”Krav på kassaregister”?
- Vilka effekter har förslaget haft?
- Hur många brott har anmälts? Från början och fram till idag, har det skett några större förändringar? (Ökat eller minskat)
- Hur ser framtiden ut?

Bilaga 3

Anmälda brott från Brottsförebyggande rådet

Hela Landet	År 1998 Antal	År 1999 Antal	År 2000 Antal	År 2001 Antal	År 2002 Antal	År 2003 Antal	År 2004 Antal
Ekonomisk brottslighet	9336	4749	7011	7115	7594	7365	7685
Skattebrott, grovt skattebrott	3839	1089	1927	2357	2247	2420	2848
<i>Avseende mervärdesskattelagen</i>	425	324	567	946	741	884	849
<i>Avseende övrig skattelagstiftning</i>	3330	620	886	880	797	826	1108
<i>Vårdslös skatteuppgift</i>	6	7	40	21	30	40	44
<i>Skatteavdragsbrott</i>	0	0	5	6	12	8	5
<i>Skatteredovisningsbrott</i>	44	37	92	84	148	112	121
<i>Försvårande av skattekontroll</i>	34	101	337	420	519	550	721
Grovt skattebrott	0	0	0	0	0	0	0
Borgenärsbrott	3054	1403	3060	2557	2904	2861	2819
<i>Oredlighet mot borgenär</i>	43	154	277	185	277	257	184
<i>Vårdslöshet mot borgenär</i>	6	12	26	23	34	27	14
<i>Mannamån mot borgenär</i>	11	20	55	30	48	44	34
<i>Bokföringsbrott</i>	376	1076	2481	2287	2541	2529	2587
<i>Okänt borgenärsbrott</i>	2618	141	221	32	4	4	0
Insiderbrott	0	0	13	9	8	18	19
<i>Insiderbrott</i>	0	0	9	5	7	18	19
<i>Otillbörlig kurspåverkan</i>	0	0	4	4	1	0	0
Förskingring, grov förskingring, undandräkt	2124	1952	1725	1887	2078	1661	1581
Trolöshet mot huvudman	306	258	220	233	252	264	280
Aktiebolagsbrott	12	39	45	49	73	111	109
Överträdelse av näringsförbud	1	8	21	23	32	30	29

Stockholms län	År 1998 Antal	År 1999 Antal	År 2000 Antal	År 2001 Antal	År 2002 Antal	År 2003 Antal	År 2004 Antal
Ekonomisk brottslighet	2216	846	2108	1941	1894	1716	1866
Skattebrott, grovt skattebrott	964	94	389	444	473	581	721
<i>Avseende mervärdesskattelagen</i>	5	28	131	161	156	219	185
<i>Avseende övrig skattelagstiftning</i>	958	53	136	115	145	161	282
<i>Vårdslös skatteuppgift</i>	0	1	27	7	6	14	2
<i>Skatteavdragsbrott</i>	0	0	0	0	1	0	2
<i>Skatteredovisningsbrott</i>	0	3	17	19	27	30	29
<i>Försvårande av skattekontroll</i>	1	9	78	142	138	157	221
Grovt skattebrott	0	0	0	0	0	0	0
Borgenärsbrott	701	222	1159	983	852	634	650
<i>Oredlighet mot borgenär</i>	1	12	71	53	54	25	23
<i>Vårdslöshet mot borgenär</i>	0	0	2	1	3	3	2
<i>Mannamån mot borgenär</i>	0	1	9	9	4	5	3
<i>Bokföringsbrott</i>	31	122	951	893	787	597	622
<i>Okänt borgenärsbrott</i>	669	87	126	27	4	4	0
Insiderbrott	0	0	13	8	8	18	18
<i>Insiderbrott</i>	0	0	9	4	7	18	18
<i>Otillbörlig kurspåverkan</i>	0	0	4	4	1	0	0
Förskingring, grov förskingring, undandräkt	483	471	456	428	470	367	354
Trolöshet mot huvudman	68	54	74	61	71	74	67
Aktiebolagsbrott	0	3	12	14	19	41	49
Överträdelse av näringsförbud	0	2	5	3	1	1	7

Bilaga 4

Förklaring till statistiken nedan:

Anmälda brott

I statistiken över anmälda brott innefattas samtliga händelser som anmälts och registrerats som brott hos polis, tull och åklagare i landet. Detta innebär att även anmälda brott som efter en avslutad utredning eller där brott inte kan styrkas också ingår i statistiken (dessa utgör dock enbart några procent av de anmälda årligen).⁴⁴

Uppklarade brott

I statistiken över uppklarade brott innefattas de anmälda brott som polisen, tullen och åklagarna utrett och åtgärdat under ett kalenderår. Ett utredande behöver dock inte betyda att man har bundit en gärningsman till brottet utan anger enbart att ett brott har fått ett ”polisiärt klarläggande”. Detta kan ske på olika vis t.ex. en anmäld händelse som avskrivs med beslutet ”brott kan inte styrkas”, kallas ibland för teknisk uppklaringsgrund eller uppklarat brott genom att åklagaren tar ett beslut i åtalsfrågan (beslut om att väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller meddela åtalsunderlåtelse), kallas för personuppklarade brott. De redovisade brotten redovisas i statistiken efter uppklaringsgrund och brottstyp. Denna statistik tas fram årsvis för hela landet och för respektive län där brottet anmälts. Uppklarade brotten redovisas med två mått i statistiken: uppklaringsprocent och personuppklaringsprocent. Uppklaringsprocenten definieras som kvoten mellan antalet anmälda uppklarade brott och antalet anmälda brott samma år uttryckt i procent. Personuppklaringsprocenten definieras som kvoten mellan antalet personuppklarade brott och antalet anmälda brott samma år uttryckt i procent. (Kan vara så att de brott som klarats upp ett visst år kan ha anmälts ett tidigare år än vad statistiken avser.) Man använder uppklaringsprocenten ofta som ett mått på polisens och åklagarnas förmåga att klara upp brott. Dock är personuppklaringsprocenten ett lämpligare mått om man vill mäta i vilken utsträckning de lyckas binda gärningsmän till de brott som anmäls.⁴⁵

⁴⁴ www.bra.se

⁴⁵ Ibid

Statistik över hela landet

Tabell 140 Hela landet								
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp år 1998								
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 1998		Uppklarade brott 1998 ¹					Antal brott upklarade 1998 (anmälda 1998 eller tidigare) i procent av antal anmälda brott 1998
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 1998	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	
			1998	1998	1997	1996		
SAMTLIGA BROTT	1 181 056	17	313 716	68	26	5	1	27
Brott mot brottsbalken	1 068 023	13	217 556	66	26	6	2	20
3-7 kap. Brott mot person	134 751	32	66 203	65	28	6	1	49
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	7 225	40	4 695	62	26	8	4	65
11 kap. Brott mot borgenärer m.m. ²	2 936	15	1 992	22	36	23	19	68
Brott mot övriga specialstraff- rättsliga författningar	28 519	38	20 402	56	29	11	4	72
Varusmuggningslagen (1-4, 6)	1 369	72	1 565	73	25	2	-	114
Narkotika (1-3)	446	74	484	80	19	1	-	109
Dopningsmedel (1, 3)	9	44	13	40	60	-	-	144
Annat (1, 3, 4, 6)	914	71	1 068	71	27	2	-	117
Lagen om kontroll av narkotika (13)	31	35	14	73	27	-	-	45
Alkohollagen	4 730	27	2 284	60	35	4	1	48
Skattebrottslagen (2, 4-10) ³	3 776	10	2 272	17	37	31	15	60
Uppbördslagen (81)	44	11	887	1	32	45	22	2 016
Vapenlagen (37, 38)	3 912	46	2 885	68	26	4	2	74

¹ antalet upklarade brott saknas uppgifter om strafförelägganden för halva år 1998. Dessa uppgifter är skattade.
² Statistiken över anmälda skattebrott är för vissa län inte komplett på grund av brister i inrapporteringen till BRÅ. Ekobrottsmyndigheten har uppskattat antalet skattebrott som ej rapporterats in till drygt 300 brott i hela landet.

Tabell 140 Hela landet								
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 1999								
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 1999		Uppklarade brott 1999					Antal brott upklarade 1999 (anmälda 1999 eller tidigare) i procent av antal anmälda brott 1999
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 1999	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	
			1999	1999	1998	1997		
SAMTLIGA BROTT	1 194 171	17	287 070	70	23	4	2	24
Brott mot brottsbalken	1 068 034	12	197 079	68	25	5	2	18
3-7 kap. Brott mot person	144 871	31	66 833	67	26	4	2	46
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	881 513	8	108 676	69	24	5	2	12
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	7 417	36	4 334	61	25	9	4	58
11 kap. Brott mot borgenärer m.m. ²	1 314	23	1 194	25	45	19	10	91
Brott mot skattebrottslagen m.m.¹	1 093	15	1 211	111
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	1 048	15	1 198	13	37	20	29	114
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	310	13	94	30
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	429	10	79	18
Vårdslös skatteuppgift (5)	5	-	1	20
Skatteavdragsbrott (6)	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	37	30	14	38
Försvårande av skattekontroll (10)	92	12	20	22
Okänt	175	30	990	566
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	8	25	2	25
Aktiebolagslagen	37	22	11	30
Insiderlagen (20)	-	-	-	-
Lagen om handel med finansiella instrument	-	-	-	-

Tabell 140										
Hela landet										
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2000 ¹										
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 2000		Uppklarade brott 2000					Antal brott upklarade 2000 (anmälda 2000 eller tidigare)		
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2000	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	Anmälnings- år okänt	i procent av antal anmälda brott 2000	
				2000	1999	1998				
SAMTLIGA BROTT	1 214 968	17	312 886	68	27	2	0	4		26
Brott mot brottsbalken	1 074 004	13	204 639	66	29	2	1	3		19
3-7 kap. Brott mot person	145 868	29	67 874	62	34	2	0	2		47
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	887 757	9	115 164	69	26	2	1	3		13
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	7 117	37	4 323	61	30	3	1	5		61
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i>	2 717	35	1 824	52	20	7	5	16		67
Brott mot skattebrottslagen m.m.	1 879	25	1 029	46	17	9	3	25		55
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	1 805	26	998	46	17	9	3	25		55
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	542	20	191	58	22	3	2	16		35
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	857	26	595	37	15	11	4	33		69
Vårdslös skatteuppgift (5)	35	60	33	64	9	6	-	21		94
Skatteavdragsbrott (6)	5	20	2	50	50	-	-	-		40
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	87	33	49	59	22	6	-	12		56
Försvarande av skattekontroll (10)	279	28	128	61	16	10	-	13		46
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	19	32	6	100	-	-	-	-		32
Aktiebolagslagen	42	14	18	33	33	6	-	28		43
Insiderlagen (20)	9	33	7	43	-	-	-	57		78
Lagen om handel med finansiella instrument	4	-	-	-	-	-	-	-		-

Tabell 140										
Hela landet										
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2001										
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 2001		Uppklarade brott 2001					Antal brott upklarade 2001 (anmälda 2001 eller tidigare)		
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2001	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	Anmälnings- år okänt	i procent av antal anmälda brott 2001	
				2001	2000	1999				
SAMTLIGA BROTT	1 189 393	19	314 896	70	25	3	1	1		26
Brott mot brottsbalken	1 045 989	13	203 751	68	27	4	1	1		19
3-7 kap. Brott mot person	151 959	31	67 635	69	27	3	1	1		45
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	852 892	9	114 857	68	26	4	1	1		13
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	6 821	45	4 853	63	24	7	5	2		71
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i>	2 254	23	1 816	29	44	15	12	0		81
Brott mot skattebrottslagen m.m.	2 340	17	1 040	38	36	19	6	2		44
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	2 263	16	996	37	36	19	6	2		44
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	931	13	306	39	37	21	3	-		33
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	861	14	403	29	32	23	12	4		47
Vårdslös skatteuppgift (5)	19	63	29	41	48	7	3	-		153
Skatteavdragsbrott (6)	6	67	5	80	20	-	-	-		83
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	84	36	60	50	37	8	5	-		71
Försvarande av skattekontroll (10)	362	24	193	45	40	12	3	-		53
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	22	27	12	50	42	8	-	-		55
Aktiebolagslagen	47	21	23	43	39	13	4	-		49
Insiderstrafflagen (2-7)	4	50	3	67	33	-	-	-		75
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	4	125	6	83	17	-	-	-		150

Sveriges officiella statistik										
Tabell 140										
Hela landet										
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2002										
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 2002		Uppklarade brott 2002				Uppklaringsprocent			
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2002	Totalt antal	Procent därav anmälda			(Antal brott upklarade år 2002, anmälda år 2002 eller tidigare, i procent av antal anmälda brott år 2002)			
				2002	2001	2000	Tidi- gare	Anmälnings- år okänt		
SAMTLIGA BROTT	1 234 784	19	331 097	72	23	3	2	0		27
Brott mot brottsbalken	1 078 872	14	210 542	70	24	4	2	0		20
3-7 kap. Brott mot person	159 612	33	74 380	70	26	3	1	0		47
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	880 271	9	113 604	71	22	4	3	0		13
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	7 147	46	4 953	66	24	6	4	0		69
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i>	2 648	20	2 146	24	34	23	19	0		81
Brott mot skattebrottslagen m.m.	2 289	18	1 793	23	27	18	32	0		78
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	2 185	18	1 742	23	26	18	32	0		80
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	733	16	707	17	19	18	47	-		96
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	784	17	611	21	27	18	33	1		78
Vårdslös skatteuppgift (5)	26	85	51	43	27	25	4	-		196
Skatteavdragsbrott (6)	12	8	5	20	20	-	60	-		42
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	146	18	60	43	38	15	3	-		41
Försvårande av skattekontroll (10)	484	20	308	32	41	20	7	-		64
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	33	30	15	67	20	7	7	-		45
Aktiebolagslagen	63	19	33	36	33	15	15	-		52
Insiderstrafflagen (2-7)	7	-	2	-	50	50	-	-		29
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	1	-	1	-	100	-	-	-		100

Sveriges officiella statistik													
Tabell 170													
Hela landet													
Anmälda brott, upklarade brott, totalt och efter brottstyp, typ av beslut samt procentandelen åtalsbeslut, straffreläggande eller åtalsunderlåtelse av antalet anmälda brott efter brottstyp, år 2003													
Anm. Ett brott kan generera flera beslut då flera personer misstänks för samma brott. Redovisningen sker efter en huvudbeslutsprincip med rangordningen åtalsbeslut, straffreläggande, åtalsunderlåtelse samt övriga beslut.													
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott år 2003	Uppklarade brott år 2003						Personupklaringsprocent					
		Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person inte finns				Uppklarade brott då misstänkt person finns				(Antal upklarade brott som lett till åtal, SF ¹ eller ÅU ¹ år 2003, anmälda år 2003 eller tidigare, i procent av anmälda brott år 2003)		
		Totalt	Typ av beslut				Totalt	Typ av beslut					
			Brott kan ej styrkas	Gär- ningen ej brott	Misstänkt yngre än 15 år	Övrigt		Åtals- beslut	Straff- före- läggande	Åtals- under- låtelse	Övrigt		
SAMTLIGA BROTT	1 255 371	361 309	109 237	33 508	9 824	2 746	63 159	252 072	145 823	30 221	14 658	61 370	15
Brott mot brottsbalken	1 103 139	240 469	100 345	30 421	8 003	2 617	59 304	140 124	76 252	12 372	6 338	45 162	9
3-7 kap. Brott mot person	165 918	79 407	38 464	16 179	2 124	1 287	18 874	40 943	24 044	817	467	15 615	15
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	895 405	137 062	53 001	11 869	4 729	1 183	35 220	84 061	42 829	10 464	5 458	25 310	7
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	6 612	4 752	1 926	523	290	3	1 110	2 826	1 379	194	117	1 136	26
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i>	2 876	2 001	80	34	4	-	42	1 921	790	473	15	643	44
Brott mot skattebrottslagen m.m.	2 581	1 440	36	10	4	-	22	1 404	764	139	7	494	35
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	2 421	1 371	30	9	3	-	18	1 341	738	136	7	460	36
skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	882	434	7	1	-	-	6	427	239	14	1	173	29
skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	827	500	19	7	3	-	9	481	279	34	1	167	38
Vårdslös skatteuppgift (5)	40	27	-	-	-	-	-	27	9	16	-	2	63
Skatteavdragsbrott (6)	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	113	78	3	-	-	-	3	75	23	21	1	30	40
Försvårande av skattekontroll (10)	551	332	1	1	-	-	-	331	188	51	4	88	44
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	31	19	1	-	1	-	-	18	9	-	-	9	29
Aktiebolagslagen	111	46	5	1	-	-	4	41	14	3	-	24	15
Insiderstrafflagen (2-7)	18	4	-	-	-	-	-	4	3	-	-	1	17
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lag om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sveriges officiella statistik																
Tabell 170 Hela landet																
Anmällda brott, upklarade brott, totalt och efter brottstyp, typ av beslut samt procentandelen åtalsbeslut, straffreläggande eller åtalsunderlåtelse av antalet anmällda brott efter brottstyp, år 2004																
Anm. Ett brott kan generera flera beslut då flera personer misstänks för samma brott. Redovisningen sker efter en huvudbeslutsprincip med rangordningen åtalsbeslut, straffreläggande, åtalsunderlåtelse samt övriga beslut.																
Brottstyp	Anmällda brott år 2004	Uppklarade brott år 2004							Uppklaringsprocent (Antal upklarade brott år 2004, anmälda år 2004 eller tidigare, i procent av anmälda brott år 2004)							
		Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person inte finns		Uppklarade brott då misstänkt person finns			Övrigt	Person- uppl. - procent	Teknisk uppl. - procent	Uppklarings- procent					
(siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Totalt	Brott kan ej styrkas	Gär- ningen ej brott	Misstänkt yngre än 15 år	Övrigt	Totalt	Därav personupklarade beslut Summa					Åtals- beslut	Straff- föreläggande	Åtals- under- låtelse		
SAMTLIGA BROTT	1 248 743	375 356	124 158	32 273	9 296	15 291	67 298	251 198	200 435	152 421	33 023	14 991	50 763	16	14	30
Brott mot brottsbalken	1 091 240	248 432	113 746	28 445	7 306	14 586	63 409	134 686	100 669	79 949	14 189	6 531	34 017	9	14	23
3-7 kap. Brott mot person	176 494	86 258	47 022	16 589	2 357	5 033	23 043	39 236	26 422	25 083	817	522	12 814	15	34	49
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	865 900	135 013	55 484	9 315	3 604	9 016	33 549	79 529	62 197	44 635	12 026	5 536	17 332	7	8	16
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	6 389	4 722	2 045	509	250	58	1 228	2 677	1 649	1 357	194	98	1 028	26	48	74
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i>	2 819	2 223	54	19	5	1	29	2 169	1 525	1 054	459	12	644	54	25	79
Brott mot skattebrottslagen m.m.	3 006	2 613	43	13	2	-	28	2 570	1 954	1 722	223	9	616	65	22	87
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	2 848	2 507	36	10	1	-	25	2 471	1 904	1 682	214	8	567	67	21	88
skattebrott																
avseende mervärdesskattelagen (4)	849	935	15	6	-	-	9	920	730	701	28	1	190	86	24	110
skattebrott																
avseende övrig skattelagstiftning (4)	1 108	851	19	3	1	-	15	832	620	575	44	1	212	56	21	77
Värdslös skatteuppgift (5)	44	71	-	-	-	-	-	71	51	10	40	1	20	116	45	161
Skatteavdragsbrott (6)	5	4	-	-	-	-	-	4	1	1	-	-	3	20	60	80
Skatteredovisningsbrott (7), värdslös																
skatteredovisning (8)	121	90	1	1	-	-	-	89	62	36	26	-	27	51	23	74
Försvarande av skattekontroll (10)	721	556	1	-	-	-	1	555	440	359	76	5	115	61	16	77
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	29	24	1	1	-	-	-	23	15	15	-	-	8	52	31	83
Aktiebolagslagen	109	77	5	1	1	-	3	72	32	22	9	1	40	29	41	71
Insiderstrafflagen (2-7)	19	5	1	1	-	-	-	4	3	3	-	-	1	16	11	26
(9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
allvarlig																
brottslighet i vissa fall, m.m.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Statistik över Stockholms län

Tabell 140 01 Stockholms län									
Anmällda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp år 1998									
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmällda brott 1998			Uppklarade brott 1998 ¹				Antal brott upklarade 1998 (anmälda 1998 eller tidigare) i procent av antal anmälda brott 1998	
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 1998		Totalt antal	Procent därav anmälda 1998	1997	1996		Tidigare
SAMTLIGA BROTT	329 184	18		96 827	63	25	9	3	29
Brott mot brottsbalken	294 987	13		65 960	60	26	11	3	22
3-7 kap. Brott mot person	40 158	32		21 888	58	27	11	4	55
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	242 765	9		36 275	63	24	10	3	15
<i>10 kap. Förskingring och annan trolöshet</i>	2 104	42		1 492	61	26	9	4	71
<i>11 kap. Brott mot borgenärer m.m.</i> ²	664	14		634	15	31	23	31	95
Brott mot övriga specialstraff- rättsliga författningar	6 915	42		6 202	51	28	14	7	90
Varusmuggningslagen (1-4, 6)	239	70		346	63	35	2	-	145
Narkotika (1-3)	63	41		77	60	35	5	-	122
Dopningsmedel (1, 3)	1	-		6	-	100	-	-	600
Annat (1, 3, 4, 6)	175	81		263	64	34	2	-	150
Lagen om kontroll av narkotika (13)	7	57		3	100	-	-	-	43
Alkohollagen	570	23		337	47	39	11	3	59
Skattebrottslagen (2, 4-10) ³	953	10		742	13	28	38	21	78
Uppbördslagen (81)	13	-		301	-	34	33	33	2 315
Vapenlagen (37, 38)	1 291	45		1 080	61	30	7	2	84

¹ I antalet upklarade brott saknas uppgifter om straffrelägganden för halva år 1998. Dessa uppgifter är skattade.

² Statistiken över anmälda skattebrott är för vissa län inte komplett på grund av brister i inrapporteringen till BRÅ. Ekobrottsmyndigheten har uppskattat antalet skattebrott som ej rapporterts in till drygt 300 brott i hela landet.

Tabell 140								
01 Stockholms län								
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 1999								
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 1999		Uppklarade brott 1999					Antal brott upklarade 1999 (anmälda 1999 eller tidigare) i procent av antal anmälda brott 1999
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 1999	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	
				1999	1998	1997		
SAMTLIGA BROTT	324 855	17	85 106	65	22	8	4	26
Brott mot brottsbalken	289 803	12	58 132	61	24	10	5	20
3-7 kap. Brott mot person	41 890	29	20 070	60	25	9	6	48
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	235 014	8	30 779	62	22	11	5	13
Brott mot skattebrottslagen m.m.¹	66	44	576	873
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	62	39	571	4	20	18	57	921
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	16	25	22	138
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	22	18	19	86
Vårdslös skatteuppgift (5)	-	-	-	-
Skatteavdragsbrott (6)	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	3	33	1	33
Försvårande av skattekontroll (10)	3	33	1	33
Okänt	18	78	528	2 933
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	2	50	1	50
Aktiebolagslagen	2	200	4	200
Insiderlagen (20)	-	-	-	-
Lagen om handel med finansiella instrument	-	-	-	-

Tabell 140								
01 Stockholms län								
Anmälda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2000 ¹								
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Anmälda brott 2000		Uppklarade brott 2000					Antal brott upklarade 2000 (anmälda 2000 eller tidigare) i procent av antal
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2000	Totalt antal	Procent därav anmälda			Tidi- gare	
				2000	1999	1998	Anmälnings-	
SAMTLIGA BROTT	325 865	18	88 634	68	27	2	1	27
Brott mot brottsbalken	287 476	13	57 586	66	30	2	1	20
3-7 kap. Brott mot person	41 207	28	19 245	61	36	2	0	47
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	234 734	10	32 052	71	25	2	1	14
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	2 129	38	1 324	60	32	2	2	62
11 kap. Brott mot borgenärer m.m.	858	47	615	66	11	3	6	72
Brott mot skattebrottslagen m.m.	357	35	251	50	8	2	3	70
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	330	37	242	50	9	2	3	73
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	117	27	50	64	16	-	2	43
Skattebrott (2), skatteförseelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	124	34	123	34	7	1	6	99
Vårdslös skatteuppgift (5)	23	91	29	72	3	7	-	126
Skatteavdragsbrott (6)	-	-	-	-	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	17	12	4	50	50	-	-	24
Försvårande av skattekontroll (10)	49	49	36	67	6	3	-	73
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	4	25	1	100	-	-	-	25
Aktiebolagslagen	10	-	1	-	-	-	-	100
Insiderlagen (20)	9	33	7	43	-	-	-	78
Lagen om handel med finansiella instrument	4	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 140									
01 Stockholms län									
Annämnda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2001									
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Annämnda brott 2001		Upklarade brott 2001					Antal brott upklarade 2001 (annämnda 2001 eller tidigare)	
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2001	Totalt antal	Procent därav annämnda			Tidi- gare	Anmälnings- år okänt	i procent av antal annämnda brott 2001
			2001	2001	2000	1999			
SAMTLIGA BROTT	321 162	18	84 750	69	25	4	1	1	26
Brott mot brottsbalken	282 842	13	55 746	65	28	4	2	1	20
3-7 kap. Brott mot person	41 860	30	17 910	69	26	3	1	1	43
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	230 034	9	31 959	63	30	4	2	1	14
Brott mot skattebrottslagen m.m.	423	38	295	54	27	12	5	1	70
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	401	38	281	54	27	12	5	1	70
Skattebrott (2), skatteföreelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	149	38	95	60	27	13	-	-	64
Skattebrott (2), skatteföreelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	110	35	90	43	23	16	13	4	82
Vårdslös skatteuppgift (5)	6	100	12	50	33	8	8	-	200
Skatteavdragsbrott (6)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	19	63	22	55	32	5	9	-	116
Försvårande av skattekontroll (10)	117	32	62	61	27	11	-	-	53
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	3	67	4	50	50	-	-	-	133
Aktiebolagslagen	12	-	2	-	50	50	-	-	17
Insiderstrafflagen (2-7)	3	33	2	50	50	-	-	-	67
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	4	125	6	83	17	-	-	-	150

Tabell 140									
01 Stockholms län									
Annämnda brott, upklarade brott och upklaringsprocent efter brottstyp, år 2002									
Brottstyp (siffror inom parentes avser paragrafnummer)	Annämnda brott 2002		Upklarade brott 2002					Upklaringsprocent (Antal brott upklarade år 2002, annämnda år 2002 eller tidigare, i procent av antal annämnda brott år 2002)	
	Totalt antal	Därav procentuell andel upklarade 2002	Totalt antal	Procent därav annämnda			Tidi- gare	Anmälnings- år okänt	
			2002	2001	2000				
SAMTLIGA BROTT	336 737	19	88 983	72	22	5	2	0	26
Brott mot brottsbalken	294 685	13	56 771	69	23	5	2	0	19
3-7 kap. Brott mot person	44 360	31	20 008	69	25	5	1	0	45
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	238 625	9	30 151	71	21	6	3	0	13
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	2 250	43	1 456	66	23	7	5	-	65
11 kap. Brott mot borgenärer m.m.	578	24	821	17	32	26	25	-	142
Brott mot skattebrottslagen m.m.	466	26	386	32	30	15	23	0	83
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	445	26	372	31	30	15	24	0	84
Skattebrott (2), skatteföreelse (3), grovt skattebrott avseende mervärdesskattelagen (4)	153	24	109	33	25	15	28	-	71
Skattebrott (2), skatteföreelse (3), grovt skattebrott avseende övrig skattelagstiftning (4)	138	22	138	22	27	13	37	1	100
Vårdslös skatteuppgift (5)	4	225	19	47	21	32	-	-	475
Skatteavdragsbrott (6)	1	100	1	100	-	-	-	-	100
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös skatteredovisning (8)	26	38	17	59	29	12	-	-	65
Försvårande av skattekontroll (10)	123	24	88	34	43	15	8	-	72
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	1	-	1	-	100	-	-	-	100
Aktiebolagslagen	12	42	10	50	10	30	10	-	83
Insiderstrafflagen (2-7)	7	-	2	-	50	50	-	-	29
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	1	-	1	-	100	-	-	-	100

Tabell 170													Sveriges officiella statistik	
01 Stockholms län														
Anmällda brott, upklarade brott, totalt och efter brottstyp, typ av beslut samt procentandelen åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse av antalet anmällda brott efter brottstyp, år 2003														
Anm. Ett brott kan generera flera beslut då flera personer misstänks för samma brott. Redovisningen sker efter en huvudbeslutsprincip med rangordningen åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse samt övriga beslut.														
Brottstyp	Anmällda brott år 2003	Uppklarade brott år 2003							Uppklarade brott då misstänkt person finns				Personupplklaringsprocent (Antal upklarade brott som lett till åtal, SF ¹ eller ÅU ¹ år 2003, anmällda år 2003 eller tidigare, i procent av anmällda brott år 2003)	
		Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person inte finns				Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person finns						
(siffror inom parentes avser paragrafnummer)			Typ av beslut					Typ av beslut						
			Brott kan ej styrkas	Gärningen ej brott	Misstänkt yngre än 15 år	Övrigt		Åtalsbeslut	Straff-före-läggande	Åtals-under-låtelse	Övrigt			
SAMTLIGA BROTT	346 483	96 360	28 808	9 146	1 710	536	17 416	67 552	36 349	7 517	4 818	18 868	14	
Brott mot brottsbalken	307 523	65 410	26 708	8 184	1 412	514	16 598	38 702	19 192	3 158	2 149	14 203	8	
3-7 kap. Brott mot person	46 445	20 762	10 167	4 658	497	291	4 721	10 595	5 866	133	109	4 487	13	
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	248 350	37 579	14 397	2 818	720	191	10 668	23 182	10 315	2 743	1 900	8 224	6	
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	2 064	1 341	447	150	45	1	251	894	410	37	47	400	24	
11 kap. Brott mot borgenärer m.m.	634	711	7	3	1	-	3	704	295	136	7	266	69	
Brott mot skattebrottslagen m.m.	641	354	3	-	1	-	2	351	204	23	4	120	36	
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	581	335	3	-	1	-	2	332	193	22	4	113	38	
skattebrott														
avseende mervärdesskattelagen (4)	219	99	-	-	-	-	-	99	58	2	-	39	27	
skattebrott														
avseende övrig skattelagstiftning (4)	161	83	3	-	1	-	2	80	41	1	-	38	26	
Vårdslös skatteuppgift (5)	14	13	-	-	-	-	-	13	6	5	-	2	79	
Skatteavdragsbrott (6)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös														
skatteredovisning (8)	30	23	-	-	-	-	-	23	7	8	1	7	53	
Försvarande av skattekontroll (10)	157	117	-	-	-	-	-	117	81	6	3	27	57	
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	
Aktiebolagslagen	41	14	-	-	-	-	-	14	8	1	-	5	22	
Insiderstrafflagen (2-7)	18	4	-	-	-	-	-	4	3	-	-	1	17	
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lag om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Tabell 170													Sveriges officiella statistik			
01 Stockholms län																
Anmällda brott, upklarade brott, totalt och efter brottstyp, typ av beslut samt procentandelen åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse av antalet anmällda brott efter brottstyp, år 2004																
Anm. Ett brott kan generera flera beslut då flera personer misstänks för samma brott. Redovisningen sker efter en huvudbeslutsprincip med rangordningen åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse samt övriga beslut.																
Brottstyp	Anmällda brott år 2004	Uppklarade brott år 2004							Uppklarade brott då misstänkt person finns				Uppklaringsprocent (Antal upklarade brott år 2004, anmällda år 2004 eller tidigare, i procent av anmällda brott år 2004)			
		Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person inte finns				Totalt	Uppklarade brott då misstänkt person finns			Person-upplk. - procent	Teknisk upplk. - procent	Uppklaringsprocent			
(siffror inom parentes avser paragrafnummer)			Typ av beslut					Typ av beslut								
			Brott kan ej styrkas	Gärningen ej brott	Misstänkt yngre än 15 år	Övrigt		Summa	Åtalsbeslut	Straff-före-läggande	Åtals-under-låtelse	Övrigt				
SAMTLIGA BROTT	340 972	93 194	29 938	9 175	1 868	3 504	15 391	63 256	48 968	36 800	7 832	4 336	14 288	14	13	27
Brott mot brottsbalken	301 941	62 851	27 641	7 965	1 511	3 308	14 857	35 210	25 075	19 552	3 418	2 105	10 135	8	13	21
3-7 kap. Brott mot person	48 856	21 152	11 659	4 953	546	1 164	4 996	9 493	5 869	5 642	85	142	3 624	12	31	43
8-12 kap. Brott mot förmögenhet	235 855	33 669	13 029	2 292	728	1 988	8 021	20 640	15 442	10 725	2 895	1 822	5 198	7	8	14
10 kap. Förskingring och annan trolöshet	2 028	1 348	526	140	47	23	316	822	474	396	48	30	348	23	43	66
11 kap. Brott mot borgenärer m.m.	650	816	8	-	1	-	7	808	523	398	123	2	285	80	45	126
Brott mot skattebrottslagen m.m.	795	486	10	1	-	-	9	476	308	278	25	5	168	39	22	61
Brott mot skattebrottslagen (2-10)	721	448	8	1	-	-	7	440	289	261	24	4	151	40	22	62
skattebrott																
avseende mervärdesskattelagen (4)	185	122	2	1	-	-	1	120	69	67	2	-	51	37	29	66
skattebrott																
avseende övrig skattelagstiftning (4)	282	130	6	-	-	-	6	124	75	70	4	1	49	27	20	46
Vårdslös skatteuppgift (5)	2	5	-	-	-	-	-	5	2	1	1	-	3	100	150	250
Skatteavdragsbrott (6)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skatteredovisningsbrott (7), vårdslös																
skatteredovisning (8)	29	23	-	-	-	-	-	23	15	6	9	-	8	52	28	79
Försvarande av skattekontroll (10)	221	168	-	-	-	-	-	168	128	117	8	3	40	58	18	76
Lagen om näringsförbud (överträdelse)	7	4	-	-	-	-	-	4	2	2	-	-	2	29	29	57
Aktiebolagslagen	49	31	2	-	-	-	2	29	14	12	1	1	15	29	35	63
Insiderstrafflagen (2-7)	18	3	-	-	-	-	-	3	3	3	-	-	-	17	-	17
Insiderstrafflagen: otillbörlig kurspåverkan (9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lag om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-